

LUKUVUOSI 2022-2023

TUVA-KOULUTUKSEN OPAS

LAHDEN YHTEISKOULUN AIKUISLUKIO

LAHDEN YHTEISKOULUN AIKUISLUKIO
Kirkkokatu 2, 15110 Lahti

Sisällys

1 LUKU	3
1.1 TUVA-KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄ JA TOTEUTTAJA.....	3
1.2 KOHDERYHMÄT	3
1.3 KOULUTUKSEEN HAKEMINEN	3
1.4 ARVOPERUSTA.....	4
1.5 TAVOITTEET	5
1.6 OPINTO-OHJAUS.....	5
1.7 OPPIVELVOLLISUUDEN SUORITTAMINEN JA OHJAUS- SEKÄ VALVONTAVASTUU	5
1.8 HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA.....	6
1.9 ERITYINEN TUKI	8
1.10 OPISKELUHUOLTO	9
1.11 OPISKELIJAN VELVOLLISUUDET	9
2 LUKU	9
2.1 KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA SEN OSIEN TOTEUTTAMINEN	9
2.2 MALLEJA OPINTOJEN VALINTAAN	10
2.2.1 Perustaitojen vahvistaminen ja arvosanojen korottaminen	10
2.2.2 Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus sekä työelämätaidojen hankkiminen	10
2.2.3 Lukiokoulutuksen opinnot, niihin valmentautuminen ja työelämätaidojen hankkiminen	11
2.2.4 Perusopetuksen suorittaminen loppuun, arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus	11
2.3 TUVA-KOULUTUKSEN OSAT.....	11
2.4 OPISKELU JA URASUUNNITTELUTAIDOT, 2 VIIKKOA YHTEINEN, PAKOLLINEN.....	12
2.4.1 Opiskelu ja urasuunnittelutaidot, 2-10/10 viikkoa, kaikille yhteinen.....	12
2.4.2 Opiskelu ja urasuunnittelutaitojen opetuksen toteuttaminen	12
2.4.3 Opetuksen tavoitteet.....	13
2.4.4 Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset.....	13
2.4.5 Keskeinen sisältö	14
2.4.6 Arviointi	14
2.5 PERUSTAITOJEN VAHVISTAMINEN JA PÄÄTTÖARVOSANOJEN KOROTTAMINEN, 1-30/30 VIIKKOA, VALINNAINEN	15
2.5.1 Opetuksen tavoitteet.....	16
2.5.2 Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset.....	16
2.5.3 Keskeinen sisältö	17
2.5.4 Arviointi	17
2.5.5 Peruskoulun päättöarvosanojen korottamisen periaatteet.....	17

2.5.6 Ilmoittautuminen opetukseen ja / tai kokeeseen	18
2.5.7 Opetus ja koe aikuislukiossa	18
2.5.8 Päätösarvosanan korottamiseen vaadittavat suoritettavat kurssit	19
2.5.9 Oppimateriaali	19
2.5.10 Arviointi	19
2.5.11 Todistukset	20
2.5.12 Maksut ja laskutus	20
2.6 ARJEN JA YHTEISKUNNALLISEN OSALLISUUDEEN TAITOT, 1-20/20 VIIKKOA, VALINNAINEN	20
2.6.1 TUVAHYVÄ1, viikot 1-6/20	20
2.6.2 TUVAHYVÄ2, viikot 7-12/20	20
2.6.3 TUVAHYVÄ3, viikot 13-20/20	21
2.7 LUKIOKOULUTUKSEN OPINNOT JA NIIHIN VALMENTAUTUMINEN, 1-30/30 VIIKKOA, VALINNAINEN	23
2.7.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	25
2.7.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	26
2.7.3 Vieras kieli.....	26
2.7.4 Toinen kotimainen kieli	27
2.7.5 Matematiikka.....	28
2.8 TYÖELÄMÄTAIDOT JA TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN, 1-20/20 VIIKKOA, VALINNAINEN	28
2.8.1 TUVATET1, viikot 1-6/20.....	28
2.8.2 TUVATET2, viikot 7-12/20.....	29
2.8.3 TUVATET3, viikot 13-20/20.....	29
2.9 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPINNOT JA NIIHIN VALMENTAUTUMINEN, 1-30/30 VIIKKOA, VALINNAINEN	31
2.10 VALINNAISET KOULUTUKSEN OSAT, 1-10/10 VIIKKOA, VALINNAINEN (TUVVAL).....	32
Päijät-Hämeen alueellinen TUVA-koulutusyhteistyöverkosto	33

1 LUKU

1.1 TUVA-KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄ JA TOTEUTTAJA

Koulutuksen järjestäjä on Lahden yhteiskoulun säätiö sr. Koulutuksen toteuttaja on Lahden yhteiskoulun aikuislukio. Koulutuksen opetus toteutetaan osoitteessa Lahden yhteiskoulu, Kirkkokatu 2, 15110 Lahti. Opetuskieli on suomi.

1.2 KOHDERYHMÄT

Koulutus on tarkoitettu oppivelvollisuusikäisille sekä muille, jotka ovat vailla toisen asteen tutkintoa ja jotka tarvitsevat valmentavaa koulutusta.

Lahden yhteiskoulun aikuislukion järjestämään TUVA-koulutukseen voi hakea opiskelemaan, jos hakija on

1. oppivelvollinen¹ ja on suorittanut perusopetuksen
2. oppivelvollinen, mutta ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää lukuvuoden päättyessä sinä kalenterivuonna, jona täyttää 17 vuotta
3. suorittanut oppivelvollisuuden ja on yli 18-vuotias, ilman toisen asteen tutkintoa ja tarvitsee valmentavaa koulutusta
4. vieraskielinen opiskelija ja on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavat opinnot, mutta suomen kielen taito ei ole vielä riittävä toisen asteen opintojen aloittamiseen.

TUVA-koulutuksessa voidaan ottaa opiskelijaksi myös hakija, jolla on erityinen syy hakeutua TUVA-koulutukseen, esimerkiksi, jos hänellä ei ole soveltuvaa koulutuspaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai TUVA-koulutus on tarpeellinen jatko-opintovalmiuksien hankkimiseksi.

1.3 KOULUTUKSEEN HAKEMINEN

TUVA-koulutukseen haetaan joko valtakunnallisen yhteishaun kautta tai suoraan Lahden yhteiskoulun aikuislukioon. Opiskelijaksi voi myös hakeutua täyttämällä hakulomakkeen Lahden yhteiskoulun aikuislukion toimistossa, Kirkkokatu 2, Lahti. Opiskelijaksi voidaan ottaa koko lukuvuoden ajan, jatkuvan haun periaatteella. Opiskelijaksi ottamisesta vastaa aikuislukion rehtori.

Lahden yhteiskoulun aikuislukion lukuvuosi alkaa 1.8. ja päättyy 31.7. ja se on jaettu kuuteen periodiin. Periodin kesto on kuusi (6) viikkoa. Opiskelija voi aloittaa TUVA-koulutuksen opinnot jokaisen periodin alussa.

Kun hakija on hakenut TUVA-koulutukseen, Lahden yhteiskoulun aikuislukion opinto-ohjaaja pyytää hakijaa haastatteluun. Haastattelussa on mukana opinto-ohjaaja ja rehtori sekä tarvittaessa erityisopettaja tai aiheen opettaja. Haastattelun tarkoituksena on kartoittaa, onko hakija TUVA-koulutuksen kohderyhmää ja onko TUVA-koulutus hakijalle tarkoituksenmukainen koulutus. Lisäksi haastattelussa pyritään selvittämään hakijan koulutuksellisia tavoitteita. Jos hakija täyttää opiskelijaksi ottamisen kriteerit, hänet voidaan ottaa opiskelijaksi Lahden yhteiskoulun aikuislukion toteuttamaan TUVA-koulutukseen.

Mikäli hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi Lahden yhteiskoulun aikuislukion toteuttamaan TUVA-koulutukseen, ohjataan hänet sopivampaan koulutukseen, TE-toimistoon tai hakijan asuinkunnan ylläpitämään muuhun tukipalveluun. Lisäksi selvitetään, soveltuuko hakijalle mahdollisesti esimerkiksi Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa toteutettava aikuisten perusopetuksen päättövaiheen koulutus tai aikuisten lukiokoulutus. Hakija voidaan ohjata hakeutumaan myös alueellisen TUVA-koulutusverkoston muihin oppilaitoksiin tai muuhun hakijalle sopivaan koulutukseen. Lahden yhteiskoulun aikuislukio tekee yhteistyötä opiskelijan ohjaamisessa Lahden kaupungin nuorten tukipalveluiden ja aikuisille suunnattujen tukipalveluiden kanssa. Yhteistyö

---

¹ Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on suorittanut TUVA-koulutuksen tai toisen asteen tutkinnon (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 5 §).

on luonteeltaan ohjattavan asioiden selvittämistä ja toiminnanohjauksen tukemista esimerkiksi hakeutumaan parhaiten soveltuvaan koulutukseen sekä neuvontaa ja tietojen vaihtamista.

1.4 ARVOPERUSTA

Lahden yhteiskoulun aikuislukion toteuttamissa kaikissa koulutuksissa noudatetaan suomalaisen koulutusjärjestelmän arvoperustaa, jossa kaikilla on tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset oikeudet hakeutua koulutukseen elämän eri vaiheissa riippumatta sukupuolesta, iästä tai aikaisemmasta koulutustausta. Koulutuksen saaminen tulisi olla mahdollista riippumatta opiskelijan taloudellisesta asemasta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista. Opiskelijan henkilökohtainen opintopolku rakentuu opiskelijan omien koulutustarpeiden ja tavoitteiden mukaan.

TUVA-koulutus mahdollistaa opiskelijalle tasa-arvoiset mahdollisuudet päästä eteenpäin riippumatta hänen aikaisemmasta koulumenestyksestä. Jos perusopetuksen päättöarvosanat eivät riitä esimerkiksi saamaan opiskelupaikkaa toisen asteen koulutuksessa, tarjoaa TUVA-koulutus koulutuspaikan, jossa voi vuoden aikana korottaa peruskoulun arvosanoja tai kerrata perustietoja ja -taitoja ja näin saada paremmat mahdollisuudet päästä toisen asteen koulutukseen. TUVA-koulutus antaa opiskelijalle mahdollisuudet edetä yksilöllisesti ja omien tarpeiden mukaan. Tärkeintä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta on se, ettei kouluttaminen pysähdy tai viivästy, vaan jatkuu eteenpäin.

Lahden yhteiskoulun aikuislukion tarjoamien eri koulutusten avulla voidaan lisätä nuorten ja aikuisten opiskelijoiden yleissivistystä alueellisesti Lahdessa ja koko Päijät-Hämeen alueella. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheella on oma koulutustehtävänsä nuorten ja aikuisväestön sekä maahanmuuttajien yleissivistävien perustietojen ja -taitojen ylläpitämisessä ja vahvistamisessa. Aikuisten perusopetuksen päättövaihe tukee omalta osaltaan perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihetta. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opinnot antavat mahdollisuuden kerrata perusopintoja tai korottaa tarvittaessa perusopetuksen päättöarvosanoja. Aikuisten perusopetuksen päättövaihe tuo TUVA-koulutuksen oman opintopolun. Aikuisten lukiokoulutus mahdollistaa vastaavasti lukiokoulutuksen opintopolun korkea-asteen opintoihin.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen lähtökohta on opiskelijan opiskelusuunnitelma, jossa henkilökohtainen opintopolku rakentuu hänen vahvuuksilleen, koulutustarpeilleen ja henkilökohtaisille tavoitteilleen. Vaikka TUVA-opintopolku rakentuukin yksilöllisiin valintoihin, opiskelija toimii kuitenkin vuorovaikutuksessa ohjaajien, opettajien ja muiden opiskelijoiden kanssa. Toimimalla yhdessä ja oppimalla toisilta, edistetään opiskelijan hyvinvointia ja osallisuutta.

Opiskelija kohdataan yksilönä, kuin myös yhtenä kouluyhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Opiskelija ohjataan kantamaan vastuuta opinnoistaan, päätöksistään ja elämästään. Vastuun ottaminen ilmenee konkreettisesti sitoutumisena itse asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijaa ohjataan myös arvioimaan itse toimintansa vaikutuksia ja kehittämään sitä tarvittaessa. Ohjauksen ydintehtävä on vahvistaa opiskelijan osallisuutta ja tuntea siihen, että hän osaa ja pystyy oppimaan yksin ja yhdessä.

TUVA-koulutukseen luodaan yhteinen oppimisympäristö erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden kanssa. Tavoitteena on, että esimerkiksi vieraskielinen opiskelija voi parantaa valmiuksiaan suomen kielen osaamisessa ja / tai tarvitsemisessaan perustaidoissa. Näin vieraskielinen opiskelija voi opiskella samoissa opetusryhmissä suomea äidinkielenään puhuvien kanssa lukuun ottamatta suomi toisena kielenä opetusta, joka on tarkoitettu vain vieraskieliselle opiskelijalle. Opiskelu monikulttuurisuutta tukevassa oppimisympäristössä voi parhaimmillaan vahvistaa kaikkien opiskelijoiden taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa opiskelijan kulttuurienvälistä toimintakykyä. TUVA-koulutuksessa kannustetaan vuorovaikutukseen yhdessä ja toimimaan rakentavasti eri kulttuuriryhmien kanssa.

1.5 TAVOITTEET

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa on mahdollisuus opiskella koko TUVA-koulutuskokonaisuus, 38 viikkoa. Opiskelija saa tarvittavat valmiudet toisen asteen koulutukseen. Lahden yhteiskoulun aikuislukion TUVA-koulutus tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden painottaa henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassaan perustaitojen vahvistamista ja päättöarvosanojen korottamista sekä valmentautumista lukiokoulutuksen opintoihin.

TUVA-koulutuksen keskeisinä tavoitteina Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa on ohjata ja tukea opiskelijaa sekä vahvistaa ja antaa valmiuksia hänelle hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen. Koulutuksen tavoitteet muotoutuvat opiskelijan henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. Koulutuksen alkuvaiheessa kartoitetaan yhdessä opiskelijan kanssa hänen koulutustarpeitaan ja ohjataan häntä rakentamaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Opiskelijaa autetaan ohjauksen avulla tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteita sekä rakentamaan itselleen erilaisia vaihtoehtoja sekä toisen asteen opintoihin että työelämään.

1.6 OPINTO-OHJAUS

Lahden yhteiskoulun aikuislukio toteuttaa opiskelijan ohjaamisen henkilökohtaisena ohjauksena ja ryhmäohjauksena. Ryhmäohjaus täydentää henkilökohtaista ohjausta. Opiskelija saa henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta TUVA-koulutuksen suorittamista ja jatko-opintoihin tai työelämään hakeutumista varten. Sekä opinto-ohjaaja, aineenopettajat ja erityisopettaja toteuttavat ryhmäohjausta opetuksessaan.

Kun opiskelija opiskelee päätoimisesti TUVA-koulutusta Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa, on hän aikuislukion kirjoilla. Tällöin Lahden yhteiskoulun aikuislukio vastaa opinto-ohjauksen toteuttamisesta. Jos opiskelija opiskelee TUVA-koulutusta muun koulutuksen järjestäjän kirjoilla, vastaa kyseinen koulutuksen järjestäjä opiskelijan opinto-ohjauksen toteuttamisesta. Alueellisen TUVA-koulutusverkostoon kuuluvien oppilaitosten rehtorit / koulutusjohtajat, opinto-ohjaajat ja erityisopettajat toimivat yhteistyössä alueellisen koulutusyhteistyösopimuksen mukaisesti.

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa noudatetaan voimassa olevaa Ohjaussuunnitelmaa. Tavoitteena on, että opiskelija saa ohjausta Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa opintopolkunsa kaikissa vaiheissa. Ohjauksen avulla tuetaan niin opiskelijan oppimista kuin myös hyvinvointia. Ohjauskeskusteluiden avulla opiskelijaa autetaan tunnistamaan itseään ja toimintaansa. Ohjauksen tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa tekemään itsenäisiä valintoja ja ratkaisuja.

Ohjaus toteutetaan opintojakso- tai kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ohjauksena ja pienryhmäohjauksena tai näiden yhdistelmänä. Ohjausta toteutetaan moniammatillisesti, sillä sitä antavat opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja aineen opettajat sekä oppilaitoksen muu henkilökunta.

Mahdollisen työelämässä tapahtuvan oppimisen aikana ohjaukseen osallistuvat myös työyhteisön jäsenet työpaikalla. Opiskelijalle annetaan tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Ohjauksen yhteydessä tehdyt suunnitelmat dokumentoidaan opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

1.7 OPPIVELVOLLISUUDEN SUORITTAMINEN JA OHJAUS- SEKÄ VALVONTAVASTUU

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa voi suorittaa oppivelvollisuutta

- tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVA) (Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020)
- perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa aikuisten perusopetuksessa (Perusopetuslaki 628/1998)

- aikuisten lukiokoulutuksessa erityisin perustein (Lukiolaki 714/2008, 22 §).

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa noudatetaan Lahden yhteiskoulussa laadittua opiskeluhoitosuunnitelmaa ja siihen tehtyjä lisäyksiä koskien Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa toteutettavia koulutuksia.

Oppivelvollisuutta suorittavan opiskelijan opintojen edistymistä ohjataan ja valvotaan (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 14 §). Aikuislukion opiskeluhoitoryhmä seuraa säännöllisesti oppivelvollisten opintojen etene- mistä.

Oppivelvollisen huoltajan tai muun laillisen edustajan tehtävät ja vastuu on huolehtia ensisijaisesti siitä, että nuori suorittaa oppivelvollisuuden. Oppivelvollisen huoltajalle myönnetään henkilökohtaiset tunnukset kou- lun käyttämään oppilashallinto-ohjelmaan, josta opiskelija tai hänen huoltajansa voivat seurata opintojen edistymistä ja työskentelyä. Mikäli opiskelijalle kertyy hyväksytyjä opintosuorituksia vähemmän kuin kaksi / periodi, tulee opiskelijan hakeutua keskustelemaan asiasta opinto-ohjaajan kanssa. Tarvittaessa opinto-oh- jaaja kutsuu opiskelijan ja hänen huoltajansa ohjauskeskusteluun.

Oppivelvollisen opiskelijan poissaoloja pyritään ennaltaehkäisemään tiedottamalla koulun ohjaus ja valvon- takäytänteistä. Aikuislukiossa oppivelvollisuutta suorittavalla opiskelijalla on oltava poissaololleen aina hy- väksyttävä syy: sairaus tai lyhytaikainen syy. Luvan enintään viikon poissaoloon myöntää rehtori. Opiskelijan on anottava lyhytaikainen poissaolo kirjallisesti viimeistään viikkoa ennen aiottua poissaoloa.

Aineen opettaja merkitsee yksittäisen poissaolon oppilashallinto-ohjelmaan. Oppivelvollisuutta suorittavan opiskelijan huoltajan on selvitettävä poissaolon syy oppilashallintojärjestelmään. Jos poissaolon syy puuttuu toistuvasti ja / tai poissaoloja kertyy paljon, aikuislukion opiskeluhoitoryhmä on yhteydessä opiskelijaan ja tarvittaessa opiskelijan huoltajaan. Lisäksi opiskelijalle tarjotaan opiskeluhoillon tai oppilaitoksen ulkopuoli- sia palveluita. Selvittämättömien tai muuten runsaiden poissaolojen vuoksi opintojakso tai kurssi voi keskey- tyä.

Lahden yhteiskoulun aikuislukiolla on ohjaus- ja valvontavastuu valmentavan koulutuksen päättävästä opis- kelijasta. Lahden yhteiskoulun aikuislukio huolehtii, että oppivelvollinen opiskelija hakeutuu ennen valmen- tavan koulutuksen päättymistä tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa seu- rataan, että oppivelvollinen hakeutuu oppivelvollisuuslain edellyttämään koulutukseen, saa opiskelupaikan ja aloittaa opinnot.

Ohjaus- ja valvontavastuu koskee myös tilanteita, joissa oppivelvollinen aikoo keskeyttää valmentavan kou- lutuksen. Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa varmistetaan, että oppivelvollinen saa riittävästi opinto-oh- jausta hakeutumiselvoitteensa täyttämiseksi siten, että oppivelvollisuuden suorittaminen voi jatkua keskey- tyksettä. Tarvittaessa oppivelvollinen ohjataan muiden palveluiden piiriin. Lahden yhteiskoulun aikuislukio on velvollinen ilmoittamaan oppivelvollisen asuinkunnalle, jos oppivelvollisuuden suorittaminen keskeytyy.

1.8 HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA

Lahden yhteiskoulun aikuislukion opinto-ohjaaja laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman yhdessä opis- kelijan kanssa ennen opintojen alkua. Opiskelusuunnitelma ohjaa sekä opinto-ohjaajaa että opiskelijaa hah- mottamaan opiskelijan henkilökohtaista ja yksilöllistä tilannetta ja ajatuksia ennen TUVA-opintojen aloitta- mista. Opiskelijalla on mahdollisuus tuoda ohjauskeskustelussa esille ajatuksia ja mahdollisia kysymyksiä. Opiskelusuunnitelman tekeminen on jo TUVA-koulutuksen suorittamista, siksi opiskelijan lähtötilanteen sel- vittämiseen ja tavoitteiden kirjaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opiskelusuunnitelma myös ohjaa TUVA-koulutuksen etenemistä sekä vahvistaa opiskelun suunnitelmallisuutta. Henkilökohtainen opiskelu- suunnitelman laatiminen kuuluu Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot -koulutuksen osan yhden (1) viikon suorit- tamiseen.

Opiskelijan lähtötilanne selvitetään ohjauskeskustelussa tarkasti. Suunnitelmaa päivitetään opintojen aikana. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla on mahdollisuus osallistua suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemisessä tehdään tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä opiskelijan muun verkoston kanssa.

Opinto-ohjaaja laatii yhdessä opiskelijan kanssa ajallisen suunnitelman TUVA-opintojen suorittamisesta aikuislukiossa tai muun koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa. Ajallinen suunnitelma voi olla lyhyen tähtäyksen suunnitelma, sisältäen 1-3 periodia tai pitkän tähtäyksen suunnitelma, jolloin opinnot ajoitetaan yhden lukuvuoden mittaiselle ajanjaksolle.

Opiskelusuunnitelman laatimisessa huomioidaan, että se on realistinen, opiskelijan saavutettavissa. Suunnitelma tehdään kirjallisesti. Opintosuunnitelmasta annetaan opiskelijalle oma kappale, josta koulu arkistoi oman kappaleensa. Opinto-ohjaaja kokoaa tiedot ja tarvittavat todistukset opiskelijan aikaisemmista opinnoista. Jos opiskelija on jo aikaisemmin suorittanut valmentavan koulutuksen, hänen henkilökohtainen opiskelusuunnitelmansa laaditaan niin, että siihen sisältyvät opinnot täydentävät aikaisempia koulutuksen osien sisältöjä.

Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan opiskelijan

- aikaisemmat koulutukset, tutkinnot, oppilaitos ja suoritusvuosi (todentaminen todistuksista)
- muu osaaminen, työkokemus, harrastukset, vapaa-ajan toiminta
- kielitaito, vieraskielisen opiskelijan suomen kielen taito
- osaaminen, vahvuudet, opiskeluvalmiudet
- tilanne ennen TUVA-koulutuksen aloittamista
  - o oppivelvollinen / oppivelvollisuuden suorittanut
  - o mahdolliset aikaisemmat hakukohteet yhteishaussa
  - o perusteet hakeutua TUVA-koulutukseen (koulutustarpeet)
  - o mahdolliset erityisen tuen saaminen tai erityisjärjestelyt aikaisemmissa koulutuksissa
- koulutustavoitteet ja painotukset (lukiokoulutus tai ammatillinen koulutus) TUVA-koulutuksessa
- tarpeet vahvistaa perustaitoja tai korottaa peruskoulun päättöarvosanoja
- suunnitelmat ja valinnat TUVA-koulutukseen kuuluvista koulutuksen osista, niiden laajuus
  - o koulutuksen osat, jotka opiskelija aikoo suorittaa Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa
  - o koulutuksen osat, jotka opiskelija aikoo suorittaa ammatillisessa oppilaitoksessa
    - mistä ammatillisen koulutuksen alasta tai aloista opiskelija on kiinnostunut
    - missä alueellisessa TUVA-koulutusverkostoon kuuluvassa oppilaitoksessa opinnot suoritetaan
    - milloin ammatillisen koulutuksen opinnot on tarkoitus suorittaa
- jatko-opintosuunnitelma TUVA-koulutuksen jälkeen
  - o kiinnostuksen kohteet, ajatukset ja suuntautuminen toisen asteen opintoihin
- tiedot erityisen tuen saamisesta TUVA-koulutuksen opintojen suorittamisessa
- ajallinen suunnitelma TUVA-koulutuksen koulutuksen osien suorittamiseksi
- opiskelijan ja / tai oppivelvollisen huoltajan allekirjoitus.

Henkilökohtaisen ohjauskeskustelun yhteydessä opiskelijalle annetaan tietoa

- opinto-ohjauksen järjestämisestä
- erityisopetuksen järjestämisestä
- opiskeluhuollon palveluista.

Ohjauksen tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa tekemään itsenäisiä valintoja ja ratkaisuja. Ohjauksen tehtävänä on auttaa opiskelijaa ymmärtämään opiskelusuunnitelman tärkeys opintojen kokonaiskuvan saamiseksi. Opintosuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään säännöllisesti osana opinto-ohjausta.

1.9 ERITYINEN TUKI

Oppimisen ja opiskelun erityisen tuen toteuttamisesta vastaa aikuislukion rehtori. Oppimisen ja opiskelun erityinen tuki toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä, johon kuuluu opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja aineenopettajat yhdessä.

Oppimisen ja opiskelun erityisen tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja aineenopettajat toteuttavat oppimisen ja opiskelun erityistä tukea yhdessä. Oppimisen ja opiskelun tuen järjestämisen rakenteet, toimijat ja toimintatavat on kirjattu Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa ohjaussuunnitelmaan.

Aineenopettajan ja erityisopettajan antama ohjaus täydentää opinto-ohjausta. Opettajan ja erityisopettajan antama ohjaus on erilaisempaa kuin opinto-ohjaajan työ. Eroja on ohjaustilanteissa ja -tavoissa. Opettaja ja erityisopettaja neuvovat ja informoivat oppimiseen ja opiskeluun liittyvissä asioissa. Opettajan suorittama arviointi ja palautteen antaminen ovat myös ohjausta. Opettaja, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja ovat tekemisissä yksittäisen opiskelijan tai koko ryhmän kanssa.

Opettajat tiedostavat opiskelijoiden erilaiset opiskelutavoitteet ja -tavat sekä siihen liittyvä erityisen tuen tarve. Opettajan ja erityisopettajan antamalla ohjauksella voidaan ennaltaehkäistä opintoihin liittyviä ongelmia ja puuttua esimerkiksi oppimisvaikeuksiin mahdollisimman varhain. Erityisopettaja ja opinto-ohjaaja toimivat aineenopettajan tukena ohjaustyössä. Olennaista on se, että yksittäinen opettaja on tietoinen osuudestaan aikuislukion ohjauspalvelukokonaisuudessa, koska aineenopettajalla on muita toimijoita suurempi mahdollisuus havainnoida opiskelijoita ja opetustilanteita. Havaintojen pohjalta haasteelliset tilanteet voidaan mahdollisesti jo ennaltaehkäistä.

Opiskelijalla voi ilmetä oppimisvaikeuksia, vaikeuksia suoriutua kokeista tai suorittaa opintoja. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi lukemisen- ja kirjoittamisen erityisvaikeudesta, sairaudesta, vammasta, erityisen vaikeasta elämäntilanteesta tai vieraskielisyydestä.

- Opinto-ohjaaja ja erityisopettajat pyrkivät selvittämään opiskelijan oppimisvaikeudet ohjauskeskusteluissa mahdollisimman varhain.
- Erityisopettaja tekee opiskelijalle tarvittavia testejä lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden selvittämiseksi.
- Opinto-ohjaaja ohjaa vieraskielisen opiskelijan osallistumaan suomi toisena kielenä opetukseen.
- Jos opiskelijan oppimista tai opiskelua vaikeuttaa sairaus, vamma tai erityisen vaikea elämäntilanne, opinto-ohjaaja tai erityisopettaja pyytävät opiskelijaa toimittamaan asiaa selvittävän asiantuntijalausunnon. Lausunnonantajana voi olla kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja tai lääkäri.

Lahden yhteiskoulun aikuislukion rehtori tekee päätöksen koulussa järjestettävistä erityisjärjestelyistä erityisopettajan, opinto-ohjaajan tai muun asiantuntijalausunnon, opiskelijan tai hänen huoltajansa kanssa käytyjen keskustelujen perusteella. Myös aineenopettajien ja erityisopettajan tekemät havainnot opiskelijan työskentelystä ja opiskelijan kanssa käydyt keskustelut vaikuttavat päätöksentekoon tarvittavista järjestelyistä. Rehtori antaa erityisjärjestelypäätöksen tiedoksi kyseisen oppiaineen opettajalle ja erityisopettajalle. Erityisjärjestelyjen toteuttamiseen ryhdytään päätöksen mukaisesti. Rehtori voi tarvittaessa muuttaa tai purkaa jo myönnettyt erityisjärjestelyt, jos erityisjärjestelyitä ei enää tarvita tai niille ei ole enää perusteita.

Oppimisvaikeudet voidaan ottaa huomioon erityisjärjestelyin. Erityisjärjestelyt toteutetaan opintojen aikana. Koulussa järjestetyt tukitoimet, esimerkiksi koetilanteen erityisjärjestelyt, kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

- Opiskelijalle voidaan myöntää lisää aikaa tai kokeen tekeminen erillisessä tilassa.
- Erillinen koetila voi opiskelijan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan olla eri luokka tai toisen tai useamman opiskelijan kanssa jaettu erillinen tila.

- Opiskelija saa käyttää opiskelussaan ja/tai kokeissa suurennuslasia, lisävalaisinta tai värillistä viivainta tai kalvoa, jos ne auttavat opiskelijaa. Erillistä lupaa niiden käyttöön ei vaadita.

1.10 OPISKELUHUOLTO

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa noudatetaan voimassa olevaa Lahden yhteiskoulun opiskeluhoitosuunnitelmaa, johon on laadittu huhtikuussa 2021 aikuislukion toteuttamia koulutuksia koskevat lisäykset.

Aikuislukio tiedottaa opiskeluhoillon kokonaisuudesta ja palveluista aikuislukion Internet -sivuilla. Aikuislukion opiskeluhoitoryhmän jäsenet tiedottavat opiskeluhoillosta oman toimintansa erilaisissa yhteyksissä.

1.11 OPISKELIJAN VELVOLLISUUDET

Opiskelijalla on velvollisuus osallistua henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole hyväksyttävää syytä. Oppivelvollisuuden suorittaneen TUVA-opiskelijan poissaoloja seurataan. Aineen opettaja merkitsee yksittäisen poissaolon oppilashallinto-ohjelmaan. Jos opiskelija ei osallistu opetukseen eikä poissaoloille ole mitään hyväksyttävää syytä, koulutuksen osa katsotaan keskeytyneeksi.

Jos opiskelija ei osallistu henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaiseen opetukseen eikä ohjaukseen, eikä esitä poissaololleen perusteltua syytä, lähetetään opiskelijalle kuulemispyyntö. Kuulemispyynnön tarkoituksena on saada selvyys, miksi opinnot eivät edisty, aikooko hän jatkaa TUVA-opintoja vai mahdollisesti keskeyttää opinnot määräajaksi tai kokonaan. Kuulemispyynnössä pyydetään ottamaan yhteyttä 14 päivän kuluessa kuulemispyynnön tiedoksisaannista. TUVA-opinnot voidaan keskeyttää määräajaksi esimerkiksi sairauden tai muun perustellun syyn vuoksi. Opiskelijalle voidaan myöntää anomuksesta lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseksi sairauden, vamman tai muun erityisen syyn vuoksi. Mikäli opiskelija ei reagoi kuulemispyyntöön mitenkään, opiskelija katsotaan eronneeksi.

Oppivelvollisuutta suorittavalla opiskelijalla on oltava poissaololleen aina hyväksyttävä syy: sairaus tai lyhytaikainen syy. Luvan enintään viikon poissaoloon myöntää rehtori. Opiskelijan on anottava lyhytaikainen poissaolo kirjallisesti viimeistään viikkoa ennen aiottua poissaoloa. Aineen opettaja merkitsee yksittäisen poissaolon oppilashallinto-ohjelmaan. Oppivelvollisuutta suorittavan opiskelijan huoltajan on selvitettävä poissaolon syyn oppilashallintojärjestelmään. Jos poissaolon syy puuttuu toistuvasti ja / tai poissaoloja kertyy paljon, aikuislukion opiskeluhoitoryhmä on yhteydessä opiskelijaan ja tarvittaessa opiskelijan huoltajaan. Lisäksi opiskelijalle tarjotaan opiskeluhoillon tai oppilaitoksen ulkopuolisia palveluita. Selvittämättömien tai muuten runsaiden poissaolojen vuoksi koulutuksen osa / opintojakso tai kurssi voi keskeytyä.

2 LUKU

2.1 KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA SEN OSIEN TOTEUTTAMINEN

Lahden yhteiskoulun aikuislukio vastaa siitä, että TUVA-koulutuksen opiskelijalla on mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin. Lahden yhteiskoulun aikuislukio toimii koulutuksen toteuttamisessa yhteistyössä Lahden muiden TUVA-koulutusta järjestävien oppilaitosten kanssa, nuoriso- ja aikuistyön toimijoiden sekä työ- ja elinkeinöelämän kanssa.

Lahden yhteiskoulun aikuislukio toteuttaa TUVA-koulutuksen kaikki muut koulutuksen osat laajuudeltaan täysimääräisinä, paitsi ammatillisen koulutuksen opintoja ja niihin valmentautumista. Toteuttamissuunnitelma TUVA-koulutuksen koulutuksen osien toteuttamisesta on esitelty Taulukossa 1. Opiskelija suunnittelee TUVA-koulutuksen kokonaisuuden yhdessä opinto-ohjaajan kanssa ja toteuttaa opintonsa opiskelusuunnitelmansa mukaan.

Jos Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa opiskeleva TUVA-koulutuksen opiskelija haluaa sisällyttää opiskelusuunnitelmaansa ammatillisen koulutuksen opintoja ja valmentautua niihin (1-30 viikkoa), voi hän opiskella kyseisen koulutuksen osan opintoja alueelliseen TUVA-koulutusverkostoon kuluvaan ammatillisessa oppilaitoksessa alueellisen koulutusyhteistyösopimuksen mukaisesti.

TUVA-koulutuksen laajuus on 38 viikkoa.		
<ul style="list-style-type: none"> - Kaikille yhteinen koulutuksen osa on Opiskelu ja urasuunnittelutaidot (2-10 viikkoa). - Opiskelija valitsee valinnaisista koulutuksen osista vähintään kaksi (2) koulutuksen osaa, josta hän suorittaa opintoja. 		
Koulutuksen osa	toteutettava viikkomäärä / valtakunnallinen laajuus	Koulutuksen järjestäjä / toteuttaja
Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot	2-10 / 10	Lahden yhteiskoulun säätiö sr / Lahden yhteiskoulun aikuislukio
Perustaitojen vahvistaminen	1-30 / 30	
Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus	1-20 / 20	
Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen	1-30 / 30	
Työelämätaidot ja työelämässä tapahtuva oppiminen	1-20 / 20	
Valinnaiset opinnot	1-10 / 10	
Ammatillisen koulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen	1-30 / 30	Alueellinen TUVA-koulutusverkosto

Taulukko 1: Lahden yhteiskoulun aikuislukion toteuttamissuunnitelma TUVA-koulutuksen koulutuksen osien toteuttamisesta ja niiden laajuus.

2.2 MALLEJA OPINTOJEN VALINTAAN

2.2.1 Perustaitojen vahvistaminen ja arvosanojen korottaminen

- Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot 2-10 viikkoa
- Perustaitojen vahvistaminen 1-30 viikkoa
- Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen 1-30 viikkoa

Lahden yhteiskoulun aikuislukio tarjoaa valmentavaa TUVA-koulutusta niin oppivelvolliselle kuin niille, jotka ovat jo suorittaneet oppivelvollisuuden. Valmentava TUVA-koulutus mahdollistaa opiskelijalle peruskoulun arvosanojen korottamisen, perustietojen ja -taitojen kertaamismahdollisuuden sekä opiskelutaitojen vahvistamisen ennen toisen asteen koulutuksen aloittamista. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opintoja, asettamaan tavoitteita sekä suuntautumaan jatko-opintoihin. Opiskelijaa ohjataan valmentautumaan TUVA-koulutuksen aikana joko lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen.

2.2.2 Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus sekä työelämätaidojen hankkiminen

- Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot 2-10 viikkoa
- Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus 1-20 viikkoa
- Työelämätaidot ja työpaikalla tapahtuva oppiminen 1-20 viikkoa

Opiskelija voi painottaa TUVA-koulutuksen opinnoissaan omien tarpeidensa tai kiinnostuksensa mukaan arjen ja yhteiskunnallisen osallisuuden taitojen vahvistamista sekä työelämätaitoja ja työpaikalla tapahtuvaa

oppimista. Opiskelijaa tuetaan vahvistamaan omaa toimintakykyään ja hyvinvointiaan omassa arjessaan ja laajemmin yhteiskunnassa.

2.2.3 Lukiokoulutuksen opinnot, niihin valmentautuminen ja työelämätaitojen hankkiminen

- Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot 2-10 viikkoa
- Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen 1-30 viikkoa
- Työelämätaidot ja työpaikalla tapahtuva oppiminen 1-20 viikkoa

Opiskelija voi vaikuttaa koulutuksen osien valinnoillaan suuntautuuko hän TUVA-koulutuksen jälkeen jatko-opinnoissaan lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen. Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa opiskelija voi suuntautua halutessaan lukiokoulutukseen ja valita samalla henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa valmentavia lukiokoulutuksen opintoja sekä työelämätaitoja ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Tämä opintopolku mahdollistaa lukiokoulutukseen suuntautuvalla TUVA-opiskelijalla mahdollisuuden tutustua myös työelämään. Opintopolku selkeyttäisi mahdollisesti opiskelijan ajatuksia omasta ammatillisesta suuntautumisestaan ja/tai tulevasta koulutusalaista.

2.2.4 Perusopetuksen suorittaminen loppuun, arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus

- Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot 2-10 viikkoa
- Perustaitojen vahvistaminen 1-30 viikkoa
- Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus 1-20 viikkoa

TUVA-koulutukseen hakeutumisen lähtökohtana on, että opiskelija on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai hänellä on vastaavat tiedot ja taidot. Jos peruskoulun suorittaminen on jäänyt kesken ja hänen tavoitteenaan on suorittaa TUVA-koulutus, ohjataan opiskelija suorittamaan peruskoulu loppuun aikuisten perusopetuksessa sekä vahvistamaan samalla arjen ja yhteiskunnallisen osallisuuden taitoja. Perusopetuksen loppuun suorittaminen voi olla erityinen syy hakeutua TUVA-koulutukseen, koska se on perusteltua myös jatko-opintovalmiuksien hankkimiseksi. Perusopetuksen loppuun suorittaminen vahvistaisi opiskelijan perustaitoja, joita hän tarvitsee toisen asteen koulutuksessa. Perusopetuksen suorittamisen lisäksi opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman TUVA-koulutuksen suorittamiseksi ja jatko-opintosuunnitelman. Opiskelija voi jo TUVA-opintojen aikana valmentautua toisen asteen opintoihin. Arjen ja yhteiskunnallisen osallisuuden taitojen vahvistaminen tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksien hankkimista. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja suunnittelemaan omaa arkea, opiskelua ja ajankäyttöä sekä niihin vaikuttavia asioita.

2.3 TUVA-KOULUTUKSEN OSAT

TUVA-koulutus koostuu seuraavista koulutuksen osista:

1. Kaikille yhteinen, pakollinen koulutuksen osa: Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot 2-10 viikkoa
2. Valinnaiset koulutuksen osat, joista on valittava vähintään kaksi (2)
  - o Perustaitojen vahvistaminen 1-30 viikkoa
  - o Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen 1-30 viikkoa
  - o Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus 1-20 viikkoa
  - o Työelämätaidot ja työelämässä tapahtuva oppiminen 1-20 viikkoa
  - o Valinnaiset opinnot 1-10 viikkoa
  - o Ammatillisen koulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen 1-30 viikkoa

Vaikka koulutuksen osien laajuudet on ilmoitettu vaihteluvälillä, koulutus suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Koulutuksen osien tavoitteet on määritelty laajuudeltaan koulutuksen osan suurimman mahdollisen laajuuden mukaan.

2.4 OPISKELU JA URASUUNNITTELUTAIDOT, 2 VIIKKOA YHTEINEN, PAKOLLINEN

2.4.1 Opiskelu ja urasuunnittelutaidot, 2-10/10 viikkoa, kaikille yhteinen

Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa kehitetään opiskelijan opiskelu- ja urasuunnittelutaitoja, kuten kykyä työskennellä ja opiskella itsenäisesti, suunnitella omia opintoja ja ajankäyttöä sekä tehdä opintoihin liittyviä valintoja. Opiskelu- ja urasuunnittelutaitojen kehittymiseen liittyvät kiinteästi suomen kielen taidon ja erityisesti urasuunnitteluun liittyvien tekstitaitojen hallinta.

Lahden yhteiskoulun aikuislukio toteuttaa Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot – koulutuksen osan. Koulutuksen osa on kaikille TUVA-opiskelijoille yhteinen. Koulutuksen osan laajuus on yhteensä 10 viikkoa, joista opiskelijan on suoritettava vähintään kaksi (2) viikkoa.

Opiskelija aloittaa TUVA-koulutuksen suorittamisen Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot koulutuksen osasta, jonka jälkeen opiskelija ohjataan suorittamaan muita TUVA-koulutuksen osia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opiskelijaa ohjataan suorittamaan vähintään yhden (1) viikon Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot -koulutuksen osan ennen muita koulutuksen osia. Opiskelija suorittaa koulutuksen osasta vähintään toisen (2) viikon TUVA-opintojen kuluessa tai viimeistään koulutuksen päättövaiheessa. Koulutuksen osan 1-2 viikkoa toteutetaan opinto-ohjaajan antamana henkilökohtaisena ohjauksena.

Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot -koulutuksen osan opinnot, viikot 3-8 on mahdollista opiskella henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan TUVA-koulutuksen aikana. Opiskelu- ja urasuunnittelu -koulutuksen osan muut opinnot, 3-8 viikkoa toteutetaan muiden TUVA-koulutuksen osiin soveltuvien oppiaineiden, kuten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppiaineiden yhteydessä. Koulutuksen osan viikot 9-10 toteutetaan siten, että opiskelija tutustuu nuorten tai aikuisten lukiokoulutukseen ja/tai ammatillisen koulutuksen toteutustapoihin ja käytänteisiin. Opiskelija myös osallistuu oppilaitosten informaatiotilaisuuksiin ja tutustuu oppilaitoksiin koulutusvierailuilla, koulutusalan messuilla ja esittelytilaisuuksissa.

Koulutuksen arviointiin osallistuu opinto-ohjaaja ja aineenopettajat. Kun aineenopettaja tai opettajat yhdessä arvioivat TUVA-koulutuksen muita koulutuksen osia, arvioidaan samalla, onko opiskelija saavuttanut Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot -koulutuksen osan laaja-alaisen osaamisen osa-alueet.

Opinto-ohjaaja laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaa on käsitelty luvussa 2 TUVA-koulutuksen järjestäminen ja sen osien toteuttaminen. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan merkittävät tiedot on määritelty luvussa 2, kohdassa 2.3 Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen.

2.4.2 Opiskelu ja urasuunnittelutaitojen opetuksen toteuttaminen

2.4.2.1 TUVAOPO1, viikot 1-2/10, kaikille yhteinen

- TUVAOPO1a, 1 viikko: toteutetaan TUVA-koulutuksen alkuvaiheessa henkilökohtaisena ohjauksena
  - o kartoitetaan opiskelijan tilanne, aikaisemmat koulutukset
  - o kartoitetaan opiskelijan kielitaito
  - o laaditaan ja tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimista
  - o tutustutaan opiskeluun TUVA-koulutuksessa ja Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa.
- TUVAOPO1b, 2 viikko: toteutetaan henkilökohtaisena ohjauksena opintojen aikana tai viimeistään opintojen päätösvaiheessa
  - o kartoitetaan TUVA-opintojen tilanne
  - o tarkistetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutuminen

- o tarvittaessa ohjataan jatko-opintoihin TUVA-vuoden aikana.

2.4.2.2 TUVAOPO2, viikot 3-8/10, valinnainen

- TUVAOPO2 toteutetaan muiden TUVA-koulutukseen koulutuksen osiin soveltuvien oppiaineiden yhteydessä yhden periodin aikana (kesto yhteensä 6 viikkoa).

2.4.2.3 TUVAOPO3, viikot 9-10/10, valinnainen

- TUVAOPO3 toteutetaan koko koulutuksen ajan (ajankohta riippuu tutustumiskäyntien ajankohdista):
  - o opiskelija tutustuu nuorten ja aikuisten lukiokoulutukseen ja/tai ammatillisen koulutuksen toteutustapoihin ja käytänteisiin
  - o opiskelija tutustuu eri ammattialojen koulutukseen
  - o opiskelija osallistuu oppilaitosten informaatiotilaisuuksiin
  - o opiskelija tutustuu oppilaitoksiin koulutusvierailuilla, koulutusalan messuilla ja muissa esitelytilaisuuksissa
  - o opiskelija raportoi opinto-ohjaajalle tutustumiskäynneistä ja vierailuista.

2.4.3 Opetuksen tavoitteet

Opiskelija

- asettaa ja arvioi oman elämänsä tavoitteita ja toiveita
- osaa kuvata itseänsä oppijana ja opiskelijana
- tutustuu erilaisiin tapoihin oppia ja hankkia osaamista
- käyttää soveltuvia opiskelutaitoja
- osaa suunnitella omia opintojaan tavoitteellisesti
- osaa etsiä tietoa itseään kiinnostavista jatko-opinnoista sekä työelämävaihtoehtoista
- tarkastelee vaihtoehtoisia uramahdollisuuksia myös tulevaisuuden näkökulmasta
- arvioi omaa soveltuvuuttaan eri aloille
- osaa tehdä realistisen jatko-opintosuunnitelman ja hakeutua sen mukaisesti koulutukseen
- valmistautuu opiskelemaan lukiokoulutuksessa tai ammatillisessa koulutuksessa
- ymmärtää ja osaa käyttää opiskelu- ja urasuunnitteluun liittyvää kieltä.

2.4.4 Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset

Oppimaan oppiminen

Opiskelija osaa laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman opintojen alussa yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. Suunnitelman tekemiseksi opiskelija oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Opiskelijan omien vahvuuksien tunnistaminen vahvistaa niiden käyttämistä. Opiskelija osaa jäsentää ja arvioida omaa osaamistaan ja koulutustarpeitaan. Opiskelija osaa suunnitella opintojaan ja ajankäyttöään tavoitteellisesti. Opiskelija osaa huolehtia, että hänen opiskelusuunnitelmaansa tarkistetaan tarpeen mukaan. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa tietoa suunnitellessaan jatko-opintoja ja työelämässä. Opiskelija osaa käyttää oppimisessaan tarkoituksenmukaisia ja monipuolisia oppimistapoja ja -strategioita. Opiskelija osaa työskennellä ja opiskella itsenäisesti. Opiskelijan oppimisen itsesäätely kehittyy.

Monilukutaito ja digiosaaminen

Opiskelija käyttää suomen kieltä monipuolisesti suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelija osaa käyttää erilaisia tieto- ja viestintäteknien apuvälineitä ja sovelluksia. Opiskelija oppii hyödyntämään monilukutaitoja ja digiosaamista opiskelussaan, hakiessaan tietoa ja arvioidessaan tiedon oikeellisuutta. Opiskelija ymmärtää tieto-

ja viestintätekniiikan taitojen merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä. Opiskelija osaa tehdä työhakemuksen hyödyntäen tieto- ja viestintätekniiikkaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osallistuu ja toimii monipuolisesti eri vuorovaikutustilanteissa, sekä koulussa että vapaa-ajalla. Opiskelijaa osallistuu ohjaukseen ja opetukseen. Opiskelija pohtii omia vahvuuksiaan ja tarpeitaan sekä etsii mahdollisiin ongelmatilanteisiin ratkaisuja. Opiskelijaa osaa ilmaista ajatuksiaan, toiveitaan ja mielipiteitään selkeästi ja rakentavasti. Opiskelija ymmärtää, että hän voi edistää oma tilannettaan, tarpeitaan ja tavoitteitaan vuorovaikutuksen avulla. Opiskelija osaa hakeutua jatko-opintoihin ja/tai työelämään. Opiskelijan käsitys omasta kielitaidosta vahvistuvat.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa osaa hahmottaa ja tunnistaa hyvinvointinsa osa-alueita, kuten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiaan omassa toiminnassaan, tavoissaan ja tavoitteissaan. Opiskelija osallistuu oman hyvinvointinsa ja toimintakykynsä arviointiin. Opiskelija osaa tarvittaessa mukauttaa suunnitelmiaan, tavoitteitaan ja toimintaansa oman hyvinvointinsa parhaaksi. Opiskelijaa hallitsee ajankäyttöään.

Yhteiskuntaosaaminen ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ymmärtää omaa toimintaansa opiskelijana, opiskelijaryhmässä ja koulussa. Opiskelijaa ottaa vastuun suunnitelmistaan ja sitoutuu niihin. Opiskelija osaa toimia rakentavasti monikulttuurisessa opiskelijaryhmässä.

2.4.5 Keskeinen sisältö

- henkilökohtainen opiskelusuunnitelma
  - o kyky suunnitella opintoja ja ajankäyttöä
  - o kyky tehdä opintoihin liittyviä valintoja
- opiskelutaidot
  - o kyky työskennellä ja opiskella itsenäisesti
  - o suomen kielen suullinen ja kirjallinen osaaminen
  - o tutustuu erilaisiin tapoihin oppia ja hankkia osaamista
- tutustuminen jatko-opintoihin ja suomalaiseen koulutusjärjestelmään
- tutustuminen lukiokoulutuksen toteutustapoihin ja/tai ammatilliseen koulutukseen käytänteisiin
- tutustuminen eri alojen koulutukseen sekä koulutusvierailut ja -kokeilut.

2.4.6 Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytyksi suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Arvioinnin toteuttavat

- opinto-ohjaaja
- arviointiin osallistuvat aineenopettaja tai opettajat yhdessä

2.5 PERUSTAITOJEN VAHVISTAMINEN JA PÄÄTTÖARVOSANOJEN KOROTTAMINEN, 1-30/30 VIIKKOA, VALINNAINEN

Koulutuksen osan tavoitteena on vahvistaa opiskelijan perustaitoja, jotka liittyvät lukutaitoon, numeerisiin taitoihin ja digitaitoihin. Koulutuksen osa mahdollistaa myös perusopetuksen oppimäärän arvosanojen korottamisen. Keskeistä opiskelussa on eri tiedonalojen tekstitaitojen sekä opiskelutaitojen vahvistaminen.

Koulutuksen osa on TUVA-opiskelijalle valinnainen. Opiskelija valitsee koulutuksen osan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaan. Jos opiskelijan opiskelusuunnitelma sisältää perustaitojen vahvistamista, opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijan valitsemaan aikuisten perusopetuksen opintoja. Lahden yhteiskoulun aikuislukion toteuttama TUVA-koulutus mahdollistaa opiskelijalle peruskoulun arvosanojen korottamisen, perustietojen ja -taitojen kertaamismahdollisuuden sekä opiskelutaitojen vahvistamisen ennen toisen asteen koulutuksen aloittamista.

Aikuisten perusopetuksen kursseja tarjotaan koko lukuvuoden ajan Lahden yhteiskoulun aikuislukion opintotarjottimen mukaisesti. Perustaitojen vahvistaminen -koulutuksen osan 1-30 viikkoa etenevät opintotarjottimessa koko lukuvuoden ajan siten. Opiskelija voi valita haluaako hän vahvistaa kaikkia perusopetuksen oppiaineita vai vain osaa niistä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden oppiaineiden lisäksi suomen kieltä opitaan jokaisen oppiaineen kautta. Monilukutaitoa harjoitellaan erilaisten viestien, puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien kanssa. Monilukutaitoa ja digiosaamista harjoitellaan kaikissa aikuisten perusopetuksen oppiaineissa sekä kaikessa oppimisessa, tiedonhaussa ja oppimistehtävissä.

Opiskelija harjoittelee ympäristöosaamista, yhteiskunnallista ja kulttuuriosaamista aikuisten perusopetuksen kaikkien oppiaineiden kautta. Aikuisten perusopetuksen opetusryhmissä opiskelee eri kulttuuri- ja kielitaustoista olevia opiskelijoita. Samassa opetusryhmässä opiskelijat voivat edustaa erilaisia kieliä, uskontoja ja katsomuksia, mutta toimivat yhdessä ja vuorovaikutuksessa keskenään.

TUVA-opiskelijalla on mahdollisuus opiskella Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa seuraavia aikuisten perusopetuksen oppiaineita ja/tai tarvittaessa korottaa perusopetuksen päättöarvosanoja:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- suomi toisena kieli ja kirjallisuus
- toinen kotimainen kieli, B1-kieli, ruotsin kieli
- vieras kieli, A1-kieli, englannin kieli
- matematiikka
- uskonto
- elämäkatsomustieto
- historia
- yhteiskuntaoppi
- fysiikka
- kemia
- biologia
- maantiede
- terveystieto
- opinto-ohjaus- ja työelämätaidot.

Aikuisten perusopetus toteutetaan Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa niin, että yksi aikuisten perusopetuksen kurssi opiskellaan yhden periodin aikana. Periodeja on lukuvuoden aikana kuusi (6). Yksi periodi koostuu kuudesta (6) viikosta. Yhdessä periodissa opiskelija voi opiskella yhdestä kolmeen (1-3) eri perusopetuksen oppiainetta. Opiskelijalla on mahdollisuus opiskella lukuvuoden aikana Perustaitojen vahvistamisen -koulutuksen osasta yhteensä 36 viikkoa (6 viikkoa x 6 periodia).

2.5.1 Opetuksen tavoitteet

Opiskelija

- saavuttaa sellaiset perustaidot (luku-, numero- ja digitaidot), joiden avulla hän pystyy opiskelemaan toisen asteen opinnoissa
- saavuttaa sellaisen suomen kielen taidon, että se mahdollistaa toisen asteen koulutukseen osallistumiseen
- kehittää eri tiedonalojen kielen osaamista ja käyttää opiskeltavaan aineeseen sopivia opiskelumenetelmiä
- korottaa perusopetuksen oppimäärän arvosanoja erityisessä tutkinnossa, mikäli se on toiselle asteelle hakeutumisen näkökulmasta tarpeellista.

2.5.2 Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset

Oppimaan oppiminen

Opiskelija osallistuu ja harjoittelee oppimaan oppimisen perustaitoja aikuisten perusopetuksen oppiaineiden opiskelussa opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija osaa käyttää opiskeltavaan oppiaineeseen sopivia opiskelumenetelmiä. Opiskelija osaa ja hallitsee oppimisen perustaitoja niin, että hän pystyy opiskelemaan toisen asteen opinnoissa. Opiskelija käyttää suomen kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti niin, että se mahdollistaa toisen asteen koulutukseen osallistumisen. Opiskelija voi tarvittaessa korottaa perusopetuksen oppimäärän arvosanoja. Opiskelija osaa työskennellä ja opiskella itsenäisesti. Opiskelija osaa suunnitella omia opintojaan ja ajankäyttöään. Opiskelija osaa tekemään opintoihin liittyviä valintoja.

Monilukutaito ja digiosaaminen

Opiskelija osallistuu aikuisten perusopetuksessa moni- ja medialukutaitojen sekä numeeristen lukutaitojen ohjaukseen ja opetukseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija harjoittelee ja hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa ja sosiaalisen median mahdollisuuksia aikuisten perusopetuksen eri oppiaineiden opetuksessa ja ohjauksessa. Opiskelija harjoittelee ja osaa käyttää eri tiedonalojen kieltä eri perusopetuksen oppiaineisiin sisältyvien käsitteiden, kuvien ja tekstien kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osallistuu aikuisten perusopetuksessa oppiaineen tai oppiaineiden opetukseen ja ohjaukseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opintojakso vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta kielitaidosta ja miten kehittää sitä edelleen. Opiskelija ymmärtää, että vuorovaikutustaitoihin kuuluvat puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen ja kirjoitetun tekstin ymmärtäminen. Opiskelija ymmärtää perussanaston, ilmauksien ja rakenteiden merkitystä vuorovaikutuksessa. Opiskelija ymmärtää omaa toimintaansa ja vertaisopiskelijoita aikuisten perusopetuksen opetusryhmässä sekä edistää opetusryhmän toimintaa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa osaa hahmottaa ja tunnistaa hyvinvointinsa osa-alueita, kuten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia omassa toiminnassaan, tavoissaan ja tavoitteissaan. Opiskelijaa osaa hallita ajankäyttöään.

Ympäristöosaaminen

Opiskelija osallistuu aikuisten perusopetuksessa ympäristötaitojen ohjaukseen ja opetukseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Ympäristötaitoja opetetaan erityisesti aikuisten perusopetuksen luonnontieteellisten oppiaineiden opetuksessa. Opiskelija ymmärtää kestävä kehityksen merkitystä itselleen, lähiympäristölleen sekä laajemmin yhteiskunnassa ja maapallolla. Opiskelija ymmärtää omaa toimintaansa kestävä kehityksen edistämiseksi aikuisten perusopetuksen luonnontieteellisten oppiaineiden kuin myös muiden oppiaineiden kautta.

Yhteiskuntaosaaminen ja kulttuuritaitojen osaaminen

Opiskelija osallistuu aikuisten perusopetuksessa yhteiskunta- ja kulttuuritaitojen osaamisen ohjaukseen ja opetukseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Yhteiskunta- ja kulttuuritaitoja opetetaan erityisesti aikuis-ten perusopetuksen historian ja yhteiskuntaopin opetuksessa. Opiskelija ymmärtää erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia opiskelijaryhmässä, koulussa, lähiympäristössään että laajemmin yhteiskunnassa. Opiskelija ymmärtää demokraattisen yhteiskuntajärjestelmän toimintaperiaatteita ja rakenteita, kuten oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Opiskelija ymmärtää mahdollisuuksia toimia ja vaikuttaa näiden periaatteiden hyväksi. Opiskelija osaa toimia rakentavasti kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja opetusryhmässä. Opiskelija ymmärtää omaa kulttuurista identiteettiään suhteessa muihin kulttuureihin. Opiskelija ymmärtää eri kulttuuri- ja kielitaustoista olevia opiskelijoita.

2.5.3 Keskeinen sisältö

Perustaitojen vahvistamisen – koulutuksen osan opiskelun tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa valmiuksiaan hakeutua toisen asteen koulutukseen. Opiskelija suunnittelee koulutuksen osan oppiaineet henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassaan ja asettaa tavoitteet niiden suorittamiseksi.

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä ainekohtaisia sisältöjä ja tavoitteita. Opetuksen lähtökohtana on aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt.

Kaikissa aikuisten perusopetuksen oppiaineiden opetuksessa tuetaan suomen kielen taitoja, opetettavan tiedonalan tekstitaitoja, oppimistaitoja ja digitaalisia taitoja. Kun opiskelija korottaa perusopetuksen päättöarvosanoja, opetuksen sisällöt, tavoitteet ja arviointi toteutuvat aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja lainsäädännön mukaisesti.

2.5.4 Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytyksi suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Jos opiskelija korottaa perusopetuksen arvosanoja, arvioidaan ne perusopetuksen lainsäädännön ja aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmassa määritellyjen päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti (perusopetuslain 628/1998, 38 §:n mukaisessa erityisessä tutkinnossa). Arviointi suoritetaan Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa.

Arvioinnin toteuttaa

- aineenopettaja tai opettajat yhdessä

Koulutuksen järjestäjänä on Lahden yhteiskoulun aikuislukio. Opetus toteutetaan neljänä päivänä viikossa (ma-to) klo 10.15-15.55 Lahden yhteiskoulussa, osoitteessa Kirkkokatu 2, Lahti. Opiskelijalle tehdään yksilöllinen opinto-ohjelma ja lukujärjestys.

2.5.5 Peruskoulun päättöarvosanojen korottamisen periaatteet

Opiskelijalla on olemassa peruskoulun päättötodistus, jossa on oppiaineittain päättöarvosanat. Lahden yhteiskoulun aikuislukion järjestämässä aikuisten perusopetuksessa noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa 2018. Opetussuunnitelma perustuu Opetushallituksen vuonna 2017 laatimiin opetussuunnitelman perusteisiin (OPH-1280-2017). Lahden yhteiskoulun aikuislukion aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa on päivitetty 16.3.2022.

Oppimisen arviointi ja todistukset perustuvat Opetushallituksen määräyksiin (OPH-559-2020). Aikuisten perusopetuksen pakolliset kurssit arvioidaan numeroin, käyttäen numeroasteikoa 4-10. Peruskoulun päättötodistukseen merkittävä oppiaineen päättöarvosanaa muodostettaessa noudatetaan Aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereitä (OPH-1826-2021). Lahden yhteiskoulun aikuislukion opettaja arvioi uuden päättöarvosanan. Kurssin arviointiperusteet on mainittu taulukossa.

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu opiskelijan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

Aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi ja terveystieto. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Muut perusopetukseen soveltuvat oppiaineet ja aihealueiden kurssit arvioidaan Lahden yhteiskoulun aikuislukion järjestämässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa sanallisesti käyttäen suoritusmerkintää = S. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen ja aikuisten lukiokoulutuksen kurssit arvioidaan siten, kuin ne koulutusten opetussuunnitelmissa määrätään.

Jos opiskelija on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten oppimääriä, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos opiskelija on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

2.5.6 Ilmoittautuminen opetukseen ja / tai kokeeseen

Tiedot Lahden yhteiskoulun aikuislukion tarjoamasta TUVA-koulutuksen tarjonnasta ja aikatauluista on luetavissa aikuislukion verkkosivuilla: www.lyk.fi/aikuislukio

- Aikuislukio kerää muiden koulujen opiskelijoiden ilmoittautumiset.
- Ilmoittautumiset kerätään periodeittain, ensin 1. Periodissa tarjottavat perusopetuksen kurssit ja sitten 2. Periodissa tarjottavat kurssit jne.
- Kurssille ilmoitaudutaan noin kahta (2) viikkoa aikaisemmin ennen opetuksen alkamista. Viimeinen ilmoittautumispäivä on mainittu kurssin kohdalla taulukossa.
- Ilmoittautumisen yhteydessä kysytään opiskelijan henkilö- ja yhteystietoja sekä tietoja siitä, osallistuuko opiskelija opetukseen aikuislukiossa vai pelkkään kokeeseen.
- Ilmoittautuminen tehdään sähköisenä. Linkki sähköiseen ilmoittautumiseen on aikuislukion verkkosivuilla.
- Linkki sähköisen ilmoittautumislomakkeen on aikuislukion verkkosivuilla.
- Ilmoittautuminen on sitova.

2.5.7 Opetus ja koe aikuislukiossa

Jos opiskelijan tavoitteena on korottaa perusopetuksen päättötodistuksen päättöarvosanaa jossakin oppiaineessa, on opiskelijan suoritettava aikuislukiossa määritellyt peruskoulun 9. luokkaa vastaavat kurssit. Suoritettavat kurssit ja niiden arviointiperusteet on lueteltu tämän oppaan oppiainekohtaisessa osuudessa.

Opiskelija opiskelee oppiaineen kurssien sisältöjä päättöarvosanan korottamista varten joko osallistumalla oppiaineen opetukseen tai kokeeseen. Koska Lahden yhteiskoulun aikuislukio vastaa päättöarviointista, on tärkeää, että opiskelija osallistuu oppiaineen opetukseen.

- Reaaliaineissa, kuten uskonto, elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto ja terveystieto, peruskoulun päättöarvosanaa voi korottaa osallistumalla aikuislukiossa opetukseen, että kokeeseen.
- Äidinkielessä, suomi toisena kielenä, ruotsin ja englannin kielissä sekä matematiikassa päättöarvosanaa voi korottaa osallistumalla 9. luokkaa vastaavien kurssien opetukseen tai pelkkään kokeeseen.
- Kurssi suoritetaan osallistumalla opetukseen ja / tai kokeeseen taulukossa mainittuna ajankohtana.
- Koepäivä on mainittu oppiaineen kurssin kohdalla taulukossa. Kokeet järjestetään koepäivänä Lahden yhteiskoulussa Kirkkokatu 2, Lahti.

2.5.8 Päättöarvosanan korottamiseen vaadittavat suoritettavat kurssit

Opiskelija suorittaa oppiaineissa korottamiseen vaaditun kurssimäärän. Aineen opettaja arvioi opiskelijan osallistumisen ja annettujen näyttöjen perusteella korottuuko päättöarvosana ja määrää uuden päättöarvosanan. Arvioinnissa verrataan aikaisempaa peruskoulun päättöarvosanaa kokeessa tai kokeissa näytettyyn osaamiseen.

Seuraavassa taulukossa on lueteltuna kurssit, jotka opiskelijan on suoritettava, jos tavoitteena on peruskoulun päättötodistuksen arvosanojen korottaminen.

Suomen kieli ja kirjallisuus	suoritettava 3 kurssia: äi7-äi9
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	suoritettava 3 kurssia: s27-s29
Toinen kotimainen kieli, B1-ruotsi	suoritettava 2 kurssia: rub4-rub5
Vieras kieli, A1-englanti	suoritettava 2 kurssia: ena6-ena7
Matematiikka	suoritettava 3 kurssia: ma6-ma8
Uskonto	suoritettava 1 kurssi: ue1 / et1
Elämäkatsomustieto	suoritettava 1 kurssi: et1
Historia	suoritettava 1 kurssi: hi1
Yhteiskuntaoppi	suoritettava 2 kurssia: yh1-yh2
Fysiikka	suoritettava 1 kurssi: fy1
Kemia	suoritettava 1 kurssi: ke1
Biologia	suoritettava 1 kurssi: bi1
Maantieto	suoritettava 1 kurssi: ge1
Terveystieto	suoritettava 1 kurssi: te1

2.5.9 Oppimateriaali

Aikuislukion järjestämässä aikuisten perusopetuksessa oppimateriaalina käytetään Studeon digitaalisia oppimateriaaleja.

- Jos opiskelija osallistuu aikuislukion järjestämään opetukseen ja kokeeseen, opiskelija saa oppimateriaalin ja työvälineet aikuislukioista.

2.5.10 Arviointi

Kun opiskelija on suorittanut päättöarvosanan korottamiseksi vaadittavat kurssit, opettaja arvioi, onko päättöarvosana korottunut vai ei.

- Arvioinnissa verrataan aikaisempaa peruskoulun päättöarvosanaa kokeessa tai kokeissa näytettyyn osaamiseen.

- Päättöarvioinnissa käytetään aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereitä.

2.5.11 Todistukset

Jos opiskelija vahvistaa osaamistaan suorittamalla vain yksittäisiä perusopetuksen kursseja, opiskelija saa opintosuoritusotteen suoritetuista opinnoista aikuislukion toimistosta, jonka hän toimittaa omaan pääkouluunsa.

Jos opiskelija on korottanut perusopetuksen päättöarvosanaa, opiskelija saa Todistuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta erityisessä tutkinnossa.

Aikuislukion koulusihteeri siirtää tiedot Opintopolun Koski-tietovarannon suoritusrekisteriin.

2.5.12 Maksut ja laskutus

Lahden yhteiskoulun aikuislukio laskuttaa hallinnollisia kuluja sekä kuluja kokeiden laatimisesta, arvioinnista ja todistusten kirjoittamisesta. Laskutusperusteet on sovittu TUVA-koulutusyhteistyöryhmän kanssa. Lasku lähetetään opiskelijan pääkouluun kyseisen lukukauden päättyessä.

- 250 € / opiskelija, kun opiskelija osallistuu opetukseen ja kokeeseen
  - o sisältää opetuksen, ohjauksen, oppimateriaalin ja työvälineet sekä koulupäivänä koululounaan
- 150 € / opiskelija, kun opiskelija osallistuu pelkkään kokeeseen.

2.6 ARJEN JA YHTEISKUNNALLISEN OSALLISUUDEN TAIDOT, 1-20/20 VIIKKOA, VALINNAINEN

Tässä koulutuksen osassa painotetaan opiskelijan arjessa toimimista ja yhteiskunnallista osallisuutta ja niiden taitojen vahvistamista. Koulutuksen osan tavoitteena on edistää opiskelijan terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta. Tavoitteena on myös vahvistaa arjen taitojen ja yhteiskunnallisen osallisuuden edellyttämiä tekstitaitoja. Lahden yhteiskoulun aikuislukio toteuttaa koulutuksen osan seuraavasti:

2.6.1 TUVAHYVÄ1, viikot 1-6/20

- toteutetaan opiskellen arjen taitoja yhden periodin mittaisena kurssina (yhteensä 6 viikkoa)
- ohjataan ymmärtämään omaan arkeen vaikuttavia asioita, valintoja ja päätöksiä
- autetaan ymmärtämään mielen hyvinvoinnin perusteita ja tapoja vahvistaa sitä
- autetaan ymmärtämään ihmistä kokonaisuutena: fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi
- opiskelija laatii kirjallisen suunnitelman arjen taitojen vahvistamiseksi
- opetetaan kansalaisen digitaitoja:
  - o tietotekniikan perusteita (laitteen käyttö, internetin käyttö)
  - o sähköinen asiointi ja palvelut
  - o ohjataan turvalliseen, vastuulliseen ja kestävään toimintatapaan elin- ja toimintaympäristössä.

2.6.2 TUVAHYVÄ2, viikot 7-12/20

- toteutetaan opiskellen yhteiskunnallisen osallisuuden taitoja yhden periodin mittaisena kurssina (yhteensä 6 viikkoa)
  - o haetaan yhdessä tietoa yhteiskunnan tarjoamista palveluista Lahdessa ja/tai opiskelijan asuinkunnassa

- ohjataan ymmärtämään yhteiskunnallinen vaikuttamisen tapoja ja toimintaa sekä tekemään kirjallinen suunnitelma yhteiskunnallisen osallisuuden taitojen vahvistamiseksi
- ohjataan opiskelijaa harjoittelemaan, tutustumaan, osallistumaan ja vahvistamaan arjen ja yhteiskunnallisen osallisuuden taitoja käytännössä
- ohjataan ymmärtämään oman talouden hallintaa
- ohjataan tutustumaan taide- ja kulttuuripalveluihin
- ohjataan tutustumaan liikunta- ja vapaa-ajan palveluihin.

2.6.3 TUVAHYVÄ3, viikot 13-20/20

- toteutetaan yhden periodin (6 viikkoa) ja 2 viikon mittaisena kurssina
- syvennetään kansalaisen digitaitoja
- medialukutaito
- mediakriittisyys ja tiedonhaku
- tekstinkäsittelyn perusteet
- oppimaan oppimisen taidot ohjauskeskusteluiden avulla: opiskelija arvioi itse toimintakykyään, vahvuuksiaan ja hyvinvointiaan
  - mikä muuttui, vahvistuiko opiskelijan toimintakyky ja hyvinvointi
  - mikä muutokseen vaikutti eniten, vähiten
  - mitä kannattaisi tehdä toisin
  - suunnitelman työstäminen jatkoon
  - ohjataan ratkaisemaan mahdollisia arkeen ja osallisuuteen liittyviä ongelmia
  - suunnitelman esittely, arviointi ja tarkentaminen

Opetuksen tavoitteet

Opiskelija

- arvioi ja vahvistaa toimintakykyään sekä hyvinvointiaan
- tuntee mielen hyvinvoinnin perusteet ja tapoja vahvistaa sitä
- vahvistaa arjen ja yhteiskunnallisen osallisuuden edellyttämiä tekstitaitoja ja harjaantuu kielenkäyttäjänä niihin liittyvissä tilanteissa
- perehtyy yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin ja osaa hakea tarvitsemiaan palveluja
- tuntee yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimintaa
- hankkii tietoja ja taitoja taloudellisen päätöksentekonsa tueksi
- suunnittelee ja tekee arkielämään liittyviä valintoja, päätöksiä ja hankintoja sekä pohtii itsenäisen asumisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä
- tuntee turvalliset, vastuulliset ja kestävät toimintatavat opiskelu- ja asuinympäristössään
- suunnittelee ruokaostokset ja valmistaa arkiruokaa
- tutustuu erilaisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin liikunnan, taiteen, kulttuurin tai muiden tapahtumien avulla

Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset

Oppimaan oppiminen

Opiskelija osallistuu ohjauskeskusteluissa arjen taitojen ja yhteiskunnallisen osallisuuden arviointiin. Opiskelija arvioi toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Opiskelija ymmärtää, millä tekijöillä hän voi vaikuttaa omaan toimintakykyynsä ja hyvinvointiinsa. Opiskelija osaa hakea tarvittaessa arjen ongelmiinsa ohjausta ja tukea. Opiskelija ymmärtää vertaisryhmän merkityksen oppimisen ja opiskelun tukena.

Monilukutaito

Opiskelija hakee tietoja ja taitoja yhteiskunnan tarjoamista palveluista. Opiskelija ymmärtää tekstitaitojen ja viestinnän merkityksen omassa arjessaan. Opiskelija osaa viestiä, tuottaa ja tulkita viestejä monipuolisesti. Opiskelija harjoittelee monilukutaitoa koulussa ja laajemmin elinympäristössään. Opiskelija tutustuu yhteiskunnallisten palveluiden tarjontaan.

Digiosaaminen

Opiskelija käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hakemisessa. Opiskelija osaa käyttää digitaalisia ohjelmia ja sovelluksia hakiessaan tietoa. Opiskelija tuntee ja osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia digitaalisia palveluita ja muita sähköisiä palveluita. Opiskelija ymmärtää oman vastuunsa viestijänä ja toimijana sosiaalisessa mediassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija on kiinnostunut edistämään toimintakykyään ja hyvinvointiaan vuorovaikutteisesti. Opiskelija toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kuuntelijana että keskustelijana. Opiskelija ymmärtää erilaisten vuorovaikutustilanteiden merkityksen asioiden hoitamisessa riippumatta siitä, miten vuorovaikutus tapahtuu, kasvokkain tai verkossa. Opiskelija osaa ilmaista itseään, esittää omia näkökantojaan ja selvittää asioita. Opiskelija osaa hoitaa omia asioitaan suomen kielellä tai tilanteen mukaan muulla kielellä. Opiskelija osaa toimia ryhmässä yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Osallistuminen erilaisiin viestintätilanteisiin kehittää opiskelijan tunne- ja empatiataitoja, sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija on kiinnostunut omasta tilanteestaan ja haluaa edistää toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Opiskelija osallistuu oman toimintakykynsä ja hyvinvointinsa arviointiin ja etsii siihen sekä itse että tarvittaessa ohjaajan tuella edistäviä toimenpiteitä ja ratkaisuja. Opiskelija osallistuu itseä koskevien valintojen ja päätösten tekemiseen. Opiskelija ymmärtää oman vastuunsa oman toimintakykynsä ja hyvinvointinsa edistämisessä.

Ympäristöosaaminen

Opiskelija ymmärtää oman toimintansa merkityksen yhteisen elin- ja toimintaympäristön hyväksi ja kestäväksi tulevaisuuden puolesta.

Yhteiskuntaosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimintaa. Opiskelija oppii taitoja turvalliseen ja oikeudenmukaiseen vaikuttamiseen kestäväksi tulevaisuuden puolesta.

Kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu elin- ja toimintaympäristönsä tarjoamiin liikunnan ja taide- ja kulttuuripalveluihin.

Keskeinen sisältö

Opiskelija tunnistaa omaan hyvinvointiinsa liittyviä tekijöitä ja osaa vahvistaa omaa hyvinvointiaan arjessa. Hän tutustuu itselleen sopiviin yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin.

Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytyksi suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Arvioinnin toteuttaa

- opinto-ohjaaja
- tarvittaessa erityisopettaja, kuraattori
- aineenopettaja tai opettajat yhdessä

2.7 LUKIOKOULUTUKSEN OPINNOT JA NIIHIN VALMENTAUTUMINEN, 1-30/30 VIIKKOA, VALINNAINEN

Koulutuksen osa on TUVA-opiskelijalle valinnainen. Lahden yhteiskoulun aikuislukion toteuttama TUVA-koulutus mahdollistaa opiskelijalle valmentautua lukiokoulutukseen ja/tai suorittaa lukio-opintoja. Opiskelija valitsee koulutuksen osan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Jos opiskelijan opiskelusuunnitelma sisältää lukio-opintoja, opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijan valitsemaan aikuisten lukiokoulutuksen opintoja. Koska Lahden yhteiskoulun säätiö sr koulutuksen järjestäjänä toteuttaa sekä nuorten että aikuisten lukiokoulutusta, voidaan TUVA-opiskelija tarvittaessa ohjata opiskelemaan lukio-opintoja, esimerkiksi lukiokoulutuksessa alkavia vieraita kieliä, myös nuorten lukiokoulutuksen opetustarjonnasta.

Koulutuksen osa sisältää lukiokoulutukseen valmentavaa koulutusta lukiokoulutuksen opintoihin ja mahdollisesti lukio-opintojen suorittamista opiskelijan valmiuksien mukaisesti. Suorittaessaan lukio-opintoja opiskelija saa tukea aineenopettajilta sekä erityisopettajalta opiskelutaitojen ja -valmiuksiensa kehittämiseen osana valmentavaa koulutusta.

Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautumisen toteuttaminen

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa TUVA-opiskelija valitsee lukiokoulutukseen valmentavaa koulutusta aikuisten lukiokoulutuksen opintotarjottimesta. Valmentavat opintojaksot merkitään TUVA-koodeilla. Valmentavia TUVA-opintojaksoja tarjotaan seuraavissa lukiokoulutuksen oppiaineissa:

- äidinkielessä ja kirjallisuudessa
- suomi toisena kielenä ja kirjallisuudessa
- toisessa kotimaisessa kielessä, ruotsin kieli
- vieraassa kielessä, englannin kieli
- matematiikassa.

Valmentautuessaan lukio-opintoihin opiskelija vahvistaa opiskelukielen hallintaa, opiskelutaitoja sekä tietojen ja viestintätekniikan käyttämistä. Opiskelija harjoittelee lukiossa tarvittavaa monilukutaitoa: erilaisten tekstien lukemista ja tulkintaa sekä erilaisten tekstien tuottamista. Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa riittävät tiedot ja taidot lukio-opiskeluun sekä vahvistaa erityisesti tiedonalojen kielen taitoaan eli eri oppiainien tekstitaitoja.

Valmentautuessaan lukiokoulutuksen opintoihin opiskelija myös tutustuu lukiokoulutukseen ja sen vaatimuksiin. Opiskelija voi valita omien tavoitteidensa, valmiuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan lukion opintojakson tai opintojaksoja, joita hän suorittaa osana valmentavaa koulutusta. Valmentavan koulutuksen aikana opiskelija voi käyttää näiden suorittamiseen enemmän aikaa kuin varsinaisessa lukiokoulutuksessa. Opinto-ohjaaja seuraa TUVA-opiskelijan opintojen edistymistä.

Sekä nuorten että aikuisten lukiokoulutuksen opintoja tarjotaan koko lukuvuoden ajan opintotarjottimen mukaisesti. Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen -koulutuksen osan 1-30 viikkoa toteutetaan opintotarjottimessa niin, että TUVA-koulutusta suorittava opiskelija voi aloittaa lukiokoulutuksen opinnot elokuussa ja tammikuussa. Opiskelija voi valita haluaako hän valmentautua lukiokoulutuksen opintoihin ja/tai suorittaa lukiokoulutuksen opintoja.

Aikuisten lukiokoulutus on järjestetty Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa niin, että yksi lukiokoulutukseen valmentava ja/tai lukiokoulutuksen opintojakso opiskellaan yhden periodin aikana. Periodi koostuu kuudesta viikosta. Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen -koulutuksen osa toteutetaan kuuden (6) viikon osissa. Yhdessä periodissa opiskelija voi opiskella yhdestä kolmeen (1-3) eri lukiokoulutuksen oppiainetta. Opiskelijalla on mahdollisuus opiskella lukuvuoden aikana koulutuksen osasta yhteensä 36 viikkoa (6 viikkoa x 6 periodia).

Opetuksen tavoitteet

Opiskelija

- saavuttaa riittävän taidon suomen kielessä ja eri tiedonalojen tekstitaidoissa (sanavarasto, luetun ymmärtämis- ja tulkintataidot sekä tuottamistaidot)
- osaa käyttää opiskeltavaan oppiaineeseen sopivia opiskelumenetelmiä ja tieto- ja viestintäteknikkaa opiskelun apuna
- tutustuu lukiokoulutukseen, sen käytäntöihin sekä arviointimenetelmiin
- osaa arvioida lukio-opintojen sopivuuden itselleen
- suorittaa kiinnostusten ja tavoitteidensa mukaisia lukion opintoja.

Keskeinen sisältö

Lukiokoulutuksen opintoihin valmentautumisessa keskitytään monilukutaidon oppimiseen ja siihen liittyen eri oppiaineiden tekstitaitoihin. Lukio-opinnoissa vahvistetaan suomen kielen taitoja. Suomen kielen osaamisen taitoihin kiinnitetään erityistä huomiota silloin, kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä -oppimäärää. Ympäristötaitoja opetetaan aikuisten lukiokoulutuksen luonnontieteellisten oppiaineiden opetuksessa. Yhteiskunta- ja kulttuuritaitoja opetetaan erityisesti aikuisten lukiokoulutuksen historian ja yhteiskuntaopin opetuksessa.

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään ainekohtaiset sisällöt ja tavoitteet. Opiskelija voi suorittaa sekä lukion pakollisia että valinnaisia moduuleita ja opintojaksoja omien valmiuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan.

Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset

Oppimaan oppiminen

Opiskelija tutustuu lukiokoulutukseen, sen käytäntöihin sekä lukion arviointimenetelmiin oman opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija osallistuu ja harjoittelee lukio-opinnoissa tarvittavia oppimistapoja ja -strategioita. Opiskelija osaa arvioida lukio-opintojen sopivuutta itselleen. Jos opiskelijan tavoitteena on suorittaa lukio-opintoja, opiskelija osallistuu opetukseen ja ohjaukseen aktiivisesti sekä näyttää osaamistaan osaamisen arviointia varten. Opiskelija ymmärtää lukio-opinnoissa tarvittavia opiskelutaitoja ja osaa soveltaa niitä omassa oppimisessa.

Monilukutaito

Opiskelija opiskelee lukio-opintoja opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija oppii käyttämään lukio-opinnoissa tarvittavia monilukutaitoja. Opiskelija käyttää lukio-opinnoissa suomen kieltä ja vieraita kieliä sekä eri tiedonalojen käsitteellistä kieltä. Opiskelija oppii lukio-opinnoissa monilukutaidon taitoja, luku- ja kirjoitustaitoja, kuvanlukutaitoja, medialukutaitoja ja numeerista lukutaitoa.

Digiosaaminen

Opiskelija opiskelee lukio-opintoja opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa lukio-opinnoissa tarvittavilla ja tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija opiskelee lukio-opintoja opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija toimii lukio-opinnoissa tavoitteellisesti, tarkoituksenmukaisesti ja eettisesti. Opiskelija toimii selkeästi ja rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija ymmärtää omaa toimintaansa vertaisopiskelijana lukiokoulutuksen opiskelijaryhmässä ja edistää opetusryhmän toimintaa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa hahmottaa ja tunnistaa hyvinvointinsa osa-alueita, kuten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia omassa toiminnassaan, tavoissaan ja tavoitteissaan. Opiskelijaa hallitsee ajankäyttöään.

Ympäristöosaaminen

Opiskelija osallistuu aikuisten lukiokoulutuksessa luonnontieteellisten oppiaineiden ohjaukseen ja opetukseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija ymmärtää kestäväen kehityksen merkitystä itselleen, lähiympäristölleen sekä laajemmin yhteiskunnassa ja maapallolla. Opiskelija ymmärtää omaa toimintaansa kestäväen kehityksen edistämiseksi aikuisten lukiokoulutuksen luonnontieteellisten oppiaineiden kuin myös muiden oppiaineiden kautta.

Yhteiskuntaosaaminen ja kulttuuritaitojen osaaminen

Opiskelija osallistuu aikuisten lukiokoulutuksessa historian ja yhteiskunnallisten oppiaineiden osaamisen ohjaukseen ja opetukseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija ymmärtää erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia opiskelijaryhmässä, koulussa, lähiympäristössä että laajemmin yhteiskunnassa. Opiskelija ymmärtää demokraattisen yhteiskuntajärjestelmän toimintaperiaatteita ja rakenteita, kuten oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Opiskelija ymmärtää mahdollisuuksia toimia ja vaikuttaa näiden periaatteiden hyväksi. Opiskelija osaa toimia rakentavasti kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja opetusryhmässä. Opiskelija ymmärtää omaa kulttuurista identiteettiään suhteessa muihin kulttuureihin. Opiskelija ymmärtää eri kulttuuri- ja kielitaustoista olevia opiskelijoita.

Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytyksi suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Jos opiskelija suorittaa lukiokoulutuksen opintoja, arvioidaan ne lukiokoulutuksen lainsäädännön ja opetus suunnitelman perusteiden mukaisesti. Arviointi suoritetaan Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa.

Arvioinnin toteuttaa

- aineenopettaja tai opettajat yhdessä

2.7.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuus, Suomen kieli ja kirjallisuus, valmentava opintojakso ÄI10, 2 op

- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Tavoitteet

Opintojakso sijoittuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen nivelvaiheeseen. Opintojakson tavoitteena on kerrata perusopetuksen keskeisiä aiheita ja valmentautua opiskelemaan lukiokoulutuksen äidinkielen ja kirjallisuuden oppiainetta.

Opintojaksossa kerrataan perusopetuksen päättövaiheen mukaisia sisältöjä sekä selvitetään opiskelijoiden äidinkielen taitotasoa ja opiskelutaitoja.

Sisältö

- Kerrataan kielioppia: sanaluokat, taivutus, lauseenjäsennys
- Oikeinkirjoitus: alkukirjain, yhteen ja erilleen kirjoittaminen, virke, lause, välimerkit
- Referointi
- Tekstilajit
- Aineistokirjoittaminen
- Kirjallisuuden pääjako

Arviointikriteerit

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien suorittamista ja mahdolliseen kokeeseen osallistumista. Opettaja kertoo arviointiperusteet opintojakson alussa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opettaja voi arvioida opintojakson hylätyksi, jos opiskelija ei ole antanut riittävästi näyttöä osaamisestaan.

Arviointi

TUVA-koulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

Lukiokoulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan käyttäen suoritusmerkintää S tai hylättyä merkintää H.

2.7.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, valmentava opintojakso S210, 2 op

- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Tavoitteet

Opintojakso sijoittuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen nivelvaiheeseen. Opintojakson tavoitteena on kerrata perusopetuksen keskeisiä aiheita ja valmentautua opiskelemaan lukiokoulutuksen suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden oppiainetta.

Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden perustietoja ja -taitoja mahdollisimman monipuolisesti. Tavoitteena on myös selvittää opiskelijoiden osaamistaso sekä tehdä sitä näkyväksi myös opiskelijoille. Opintojaksossa kerrataan perusopetuksen päättövaiheen mukaisia sisältöjä sekä selvitetään opiskelijoiden suomi toisena kielenä taitotasoa ja opiskelutaitoja.

Sisältö

Opintojaksossa opiskellaan verbityypit, luetaan, kuunnellaan ja kirjoitetaan.

Arviointikriteerit

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien suorittamista ja mahdolliseen kokeeseen osallistumista. Opettaja kertoo arviointiperusteet opintojakson alussa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opettaja voi arvioida opintojakson hylätyksi, jos opiskelija ei ole antanut riittävästi näyttöä osaamisestaan.

Arviointi

TUVA-koulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

Lukiokoulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan käyttäen suoritusmerkintää S tai hylättyä merkintää H.

2.7.3 Vieras kieli

Vieras kieli, englanti, A1-oppimäärä, valmentava opintojakso ENA8, 2 op

- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Tavoitteet

Opintojakso sijoittuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen nivelvaiheeseen. Opintojakson tavoitteena on kerrata perusopetuksen keskeisiä aiheita ja valmentautua opiskelemaan lukiokoulutuksen A1-englannin oppiainetta.

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja. Opiskelijaa ohjataan asettamaan tavoitteita omille englannin kielen opinnoille. Opiskelijaa ohjataan hallitsemaan perusrakenteita suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä. Opetellaan kuvailemaan omaa elämää ja tulevaisuuden suunnitelmia sekä laajentamaan

sanavarastoa tekemällä erilaisia kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opintojaksossa harjoitellaan rakentavan viestinnän taitoja.

Sisältö

Opintojaksossa opiskellaan

- luontevaa ja kohteliasta viestintää erilaisissa tilanteissa ja kulttuureissa
- aihepiireinä on arki, harrastukset, ihmissuhteet sekä opinnot ja työelämä
- kerrataan peruskoulun kielioppia: verbien taivuttaminen eri aikamuodoissa, substantiivit, pronominit, adjektiivit ja adverbit, lauseen muodostus ja prepositiot.

Arviointikriteerit

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien suorittamista ja mahdolliseen kokeeseen osallistumista. Opettaja kertoo arviointiperusteet opintojakson alussa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opettaja voi arvioida opintojakson hylätyksi, jos opiskelija ei ole antanut riittävästi näyttöä osaamisestaan.

Arviointi

TUVA-koulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

Lukiokoulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan käyttäen suoritusmerkintää S tai hylättyä merkintää H.

2.7.4 Toinen kotimainen kieli

Toinen kotimainen kieli, ruotsi, B1-oppimäärä, valmentava opintojakso RUB18, 2 op

- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Tavoitteet

Opintojakso sijoittuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen nivelvaiheeseen. Opintojakson tavoitteena on kerrata perusopetuksen keskeisiä aiheita ja valmentautua opiskelemaan lukiokoulutuksen B1-ruotsin kielen oppiainetta.

Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja. Opiskelijaa ohjataan asettamaan tavoitteita omille ruotsin kielen opinnoille. Opiskelijaa ohjataan hallitsemaan perusrakenteita suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä. Opintojaksossa harjoitellaan rakentavan viestinnän taitoja.

Sisältö

Opintojaksossa opiskellaan ja kerrataan peruskoulun keskeistä kielioppia, kuten aikamuodot, substantiivin ja adjektiivin taivutus, persoonapronominit ja sanajärjestys. Kurssilla myös kerrataan ja laajennetaan sanavarastoa. Aihepiireinä ovat mm. arki, koulu ja vapaa-aika, asuminen, ihmisten välinen vuorovaikutus.

Arviointikriteerit

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien suorittamista ja mahdolliseen kokeeseen osallistumista. Opettaja kertoo arviointiperusteet opintojakson alussa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opettaja voi arvioida opintojakson hylätyksi, jos opiskelija ei ole antanut riittävästi näyttöä osaamisestaan.

Arviointi

TUVA-koulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

Lukiokoulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan käyttäen suoritusmerkintää S tai hylättyä merkintää H.

2.7.5 Matematiikka

Matematiikka, valmentava opintojakso MAB10, 2 op

- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Tavoitteet

Opintojakso sijoittuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen nivelvaiheeseen. Opintojakson tavoitteena on kerrata perusopetuksen keskeisiä aiheita ja valmentautua opiskelemaan lukiokoulutuksen matematiikan oppiainetta. Opintojaksolla harjoitellaan tietokoneen käyttöä matematiikan opiskelussa ja tutustutaan sähköisen oppimateriaalin toimintaan ja ominaisuuksiin.

Opintojaksossa kerrataan ja syvennetään matematiikan keskeisimpiä taitoja ja matemaattisia perustaitoja. Lisäksi tavoitteena on tutustua tietokoneen hyödyntämiseen matematiikan opiskelussa. Opiskelijaa ohjataan asettamaan tavoitteita omille matematiikan opinnoille.

Sisältö

Opintojaksossa opiskellaan murtoluvut, likiarvot, potenssi, prosenttilaskut, polynomeilla laskeminen, ensimmäisen asteen yhtälö, funktio, tasogeometrian peruskäsitteet ja suorakulmainen kolmio.

Arviointikriteerit

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien suorittamista ja mahdolliseen kokeeseen osallistumista. Opettaja kertoo arviointiperusteet opintojakson alussa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opettaja voi arvioida opintojakson hylätyksi, jos opiskelija ei ole antanut riittävästi näyttöä osaamisestaan.

Arviointi

TUVA-koulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

Lukiokoulutuksen opiskelija: Osaaminen arvioidaan käyttäen suoritusmerkintää S tai hylättyä merkintää H.

2.8 TYÖELÄMÄTAIDOT JA TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN, 1-20/20 VIIKKOA, VALINNAINEN

Koulutuksen osassa opiskelija oppii keskeisiä työelämätaitoja, työn oppimista ja työyhteistyötaitoja. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan oman toiminnan ohjaamista sekä viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Opiskelija tutustuu työelämätaitoihin ja työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Lahden yhteiskoulun aikuislukio toteuttaa koulutuksen osan seuraavasti:

2.8.1 TUVATET1, viikot 1-6/20

- toteutetaan siten, että opetetaan, ohjataan ja harjoitellaan työelämätaitoja ja työpaikalla yhden periodin mittaisena kurssina koulussa (yhteensä 6 viikkoa)
  - o ohjauskeskusteluita
    - kartoitetaan mahdollinen työhistoria
    - kartoitetaan toiveet ja tavoitteet ammattialoista, ammateista, työstä
    - arvioidaan omia vahvuuksia ja soveltuvuutta eri aloille
    - laaditaan suunnitelma työelämään tutustumisesta
  - o ohjataan hallitsemaan omaa ajankäyttöä
  - o harjoitellaan tietoja ja taitoja työnhakuun
  - o annetaan tietoja työelämästä ja yrittäjyydestä
  - o opetetaan työyhteistyötaitoja ja yksilön vaikutusta työyhteisöön
  - o perehdytään työtä koskevaan lainsäädäntöön työntekijän näkökulmasta.

2.8.2 TUVATET2, viikot 7-12/20

- toteutetaan yhden periodin (6 viikkoa) mittaisena kurssina
  - o opetetaan ja harjoitellaan työelämässä tarvittavia kielitaitoja
  - o hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan opiskelijaryhmän monikulttuurisuutta
    - suomen kieli, ruotsin kieli, englannin kieli
    - työnhakeminen
    - työhaastattelu
    - argumentointi- ja esiintymistaidot
    - monikulttuurinen kielenosaaja
  - o harjoitellaan keskustelutaitoja
  - o opetetaan esiintymistaitoja.

2.8.3 TUVATET3, viikot 13-20/20

- toteutetaan siten, että opiskelija tutustuu työelämään ja oppii työpaikalla yhden periodin (6 viikkoa) ja 2 viikon ajan (yhteensä 8 viikkoa)
  - o opiskelija tutustuu työelämään tutustumissuunnitelmansa mukaisesti
  - o opiskelija kirjoittaa työelämään tutustumisen aikana oppimispäiväkirjaa tai laatii erillisen raportin
  - o palautekeskustelut työpaikkaohjaajan ja aikuislukion opinto-ohjaajan kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Opiskelija

- tuntee työnhaun prosessin
- tutustuu työpaikkoihin oppimisympäristöinä
- tuntee työelämän tai yrittäjyyden keskeiset periaatteet
- osaa toimia työyhteisön jäsenenä työpaikalla
- osaa ajankäytön suunnittelua ja hallintaa
- tuntee omat oikeutensa ja velvollisuutensa työpaikalla
- tuntee mahdollisuutensa kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan kansainväliseen toimintaan
- tutustuu yleisimpiin työpaikalla käytössä oleviin tietokoneohjelmiin ja työpaikan vuorovaikutustilanteiden kieleen
- tiedostaa tulevaisuuden haasteet ja työelämän muutokset.

Laaja-alaisen osaamisen kuvaukset

Oppimaan oppiminen

Opiskelija tutustuu työelämätaitoihin koulussa ja työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen oman opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija osallistuu ja harjoittelee työelämässä tarvittavia taitoja. Opiskelija osaa arvioida erilaisten töiden, tehtävien ja ammattien soveltuvuutta itselleen. Opiskelija osaa hakea itselleen sopivia työpaikkoja. Opiskelija osaa suunnitella ajankäyttöään ja hallitsee sitä.

Monilukutaito

Opiskelija tutustuu työelämätaitoihin ja työelämässä tapahtuvaan oppimiseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija ymmärtää ja käyttää työelämässä tarvittavia monilukutaidon taitoja, luku- ja kirjoitustaitoja, kuvanlukutaitoja, medialukutaitoja ja numeerisia lukutaitoja. Opiskelija käyttää suomen kieltä ja tarvittaessa muita kieliä työelämässä.

Digiosaaminen

Opiskelija tutustuu työelämään ja työelämässä tarvittavia digitaitoja opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa työelämässä tarvittavilla ja tarkoituksenmukaisilla tavoilla. Opiskelija osaa käyttää työelämässä tarvittavia yleisimpiä tietokoneohjelmia ja -sovelluksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu työelämään ja osallistuu työelämässä tarvittavaan vuorovaikutusosaamiseen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija osaa hakea työtä ja toimia työhaastattelussa. Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat. Opiskelija osaa viestiä ja toimia työelämässä tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija osaa ilmaista itseään selkeästi ja rakentavasti. Opiskelija ymmärtää omaa toimintaansa työelämässä ja työpaikalla sekä edistää työyhteisön toimintaa. Opiskelija osaa toimia rakentavasti työyhteisön jäsenenä työpaikalla. Opiskelija hallitsee ajankäyttöään.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa osaa hahmottaa ja tunnistaa hyvinvointinsa osa-alueita, kuten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia omassa toiminnassaan, tavoissaan ja tavoitteissaan. Opiskelijaa osaa suunnitella ajankäyttöään arjessa ja ymmärtää ajanhallinnan tärkeyden opiskelussa ja työelämässä.

Ympäristöosaaminen

Opiskelija tunnistaa kestäväen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä omassa ja muiden toiminnassa työelämässä. Opiskelija ymmärtää kestäväen kehityksen taloudelliset vaikutukset ympäristössä ja yhteiskunnassa.

Yhteiskuntaosaaminen

Opiskelija oppi työn ja työntekemisen merkityksen omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Opiskelija ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden keskeisiä periaatteita. Opiskelija tuntee omat oikeutensa ja velvollisuutensa työpaikalla.

Kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii, että työelämä toimii myös kulttuurisena ja kansainvälisenä oppimisympäristönä. Opiskelija ymmärtää työelämän tarjoamia mahdollisuuksia oppia eri kulttuureista ja kansainvälisyydestä.

Keskeinen sisältö

Koulutuksen osassa opiskelija oppii tekemään työhakemuksen ja hakemaan töitä. Opiskelijaa ohjataan hakemaan töitä eri toimintatapoja hyödyntäen sekä miten toimitaan työhaastattelussa. Opiskelija saavat tietoa työelämän pelisäännöistä ja yrittäjyyden perusteista. Opiskelija saa tietoa eri aloilla vaadittavista osaamiskorteista. Opiskelija tutustuu ja oppii työelämässä.

Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytysti suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Arvioinnin toteuttaa

- opinto-ohjaaja
- aineenopettaja tai opettajat yhdessä
- työpaikkaohjaaja

2.9 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPINNOT JA NIIHIN VALMENTAUTUMINEN, 1-30/30 VIIKKOA, VALINNAI- NEN

Koulutuksen osan toteuttamissuunnitelma

Lahden yhteiskoulun aikuislukiossa ei toteuta ammatillisen koulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen – koulutuksen osan opintoja. Lahden yhteiskoulun aikuislukion TUVA-koulutuksessa olevat opiskelija voi opiskelusuunnitelmansa mukaisesti opiskella tämän koulutuksen osan opintoja esimerkiksi Koulutuskeskus Salpauksessa tai Suomen Diakoniaopistossa.

Lahden yhteiskoulun aikuislukio toimii yhteistyössä alueellisen TUVA-koulutusverkoston kanssa, johon kuuluvat muut TUVA-koulutusta järjestävät koulutuksen järjestäjät Lahden kaupungin alueella. Päijät-Hämeen alueellinen TUVA-koulutusyhteistyöverkosto kuvattu tämän oppaan lopussa.

Koulutuksen osa sisältää ammatillisia perustutkintojen tutkinnon osia sekä tutkinnon osia pienempiä kokonaisuuksia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita opiskelijan valmiuksien mukaisesti. On tärkeää, että opiskelija saa opiskeluun riittävästi tukea sekä valmentavassa koulutuksessa että suorittaessaan ammatillisia opintoja valmentavan koulutuksen aikana.

Opiskelija vahvistaa tutkintokielen hallintaa, opiskelutaitoja sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttämistä osana opiskelua. Opiskelija harjoittelee ammatillisessa koulutuksessa tarvittavaa monilukutaitoa: erilaisten tekstien lukemista ja tulkintaa sekä erilaisten tekstien tuottamista. Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa riittävät tiedot ja taidot ammatilliseen opiskeluun sekä vahvistaa erityisesti ammatillisessa koulutuksessa tarvittavaa kielitaitoa.

Opiskelija tutustuu ammatilliseen koulutukseen ja sen vaatimuksiin. Opiskelija voi suorittaa omien tavoitteidensa, valmiuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan tutkinnon osia sekä pienempiä kokonaisuuksia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Valmentavan koulutuksen aikana opiskelija käyttää näiden suorittamiseen enemmän aikaa kuin varsinaisessa ammatillisessa koulutuksessa.

Tavoitteet

Opiskelija

- saavuttaa riittävän taidon ammatillisten opintojen opetuskielessä ja eri tiedonalojen tekstitaidoissa (sana-avarasto, luetun ymmärtämis- ja tulkintataidot sekä tuottamistaidot)
- osaa käyttää alakohtaiseen koulutukseen sopivia opiskelumenetelmiä ja tieto- ja viestintätekniikkaa opiskelun apuna
- tutustuu ammatilliseen koulutukseen, sen käytäntöihin sekä arviointimenetelmiin
- osaa arvioida ammatillisen koulutuksen sopivuuden itselleen
- suorittaa itselleen sopivan ammatillisen koulutuksen opintoja (amatilliset tutkinnon osat tai yhteiset tutkinnon osat).

Laaja-alainen osaaminen

Koulutuksen järjestäjä kuvaa laaja-alaisen osaamisen osa-alueet suunnitelmassaan koulutuksen toteuttamiseksi. Niiden tulee perustua tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteiden laaja-alaiseen osaamisen osa-alueiden kuvauksiin.

Keskeinen sisältö

Opiskelija tutustuu ammatilliseen koulutukseen, ja sen asettamiin vaatimuksiin. Opiskelija voi valita omien tavoitteidensa, valmiuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan ammatillisia opintoja, joita hän suorittaa osana valmentavaa koulutusta. Ammatillisten opintojen rinnalla opiskelija vahvistaa tutkintokielen hallintaa, opiskelutaitoja sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttämistä osana opiskelua. Osana tutkintokielen vahvistamista

opiskelija harjoittelee ammatillisessa koulutuksessa tarvittavaa monilukutaitoa: erilaisten tekstien lukemista ja tulkintaa sekä erilaisten tekstien tuottamista.

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Opiskelija voi suorittaa valmentavan koulutuksen aikana yhteisiä tutkinnon osia tai osa-alueita, ammatillisen tutkinnon osia sekä tutkinnon osia pienempiä kokonaisuuksia omien valmiuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan.

Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytyksi suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Jos opiskelija suorittaa ammatillisen tutkinnon osia, arvioidaan ne ammatillisen koulutuksen lainsäädännön ja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Vastuu arvioinnista on sillä koulutuksen järjestäjällä, jolla on ammatillisen koulutuksen järjestämislupa. Arvioinnista päättävät ammatillisesta koulutuksesta annetussa lainsäädännössä tarkoitetut arvioijat.

2.10 VALINNAISET KOULUTUKSEN OSAT, 1-10/10 VIIKKOA, VALINNAINEN (TUVVAL)

Opiskelija voi henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti suorittaa valinnaisia koulutuksen osia omien yksilöllisten tarpeiden, kiinnostuksen ja valmiuksien mukaan Lahden yhteiskoulun aikuislukion tarjonnasta tai alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Valinnaiset koulutuksen osat voivat koostua yhdestä tai useammasta osasta. Valinnaiset opinnot voi sisällyttää TUVVA-koulutuksen opintoihin. Opiskelija voi sisällyttää TUVVA-opintoihin pakollisia tai valtakunnallisia valinnaisia opintoja tai koulukohtaisia valinnaisia opintoja.

Vieraskielinen opiskelija voi sisällyttää TUVVA-opintoihin oman äidinkieltensä opintoja. Tällöin oman äidinkielen opintojen tavoitteena on auttaa vieraskielistä opiskelijaa ymmärtämään kaksikielisyyden merkityksen ja arvostaa oman äidinkielen osaamista.

Valinnaisiin opintoihin voi sisällyttää myös opiskelijan osallistuminen esimerkiksi vapaaehtoistyöhön, työn tekeminen järjestöissä tai yhdistyksissä tai siihen liittyvien kurssien suorittaminen. Valinnaisissa opinnoissa opiskelija voi hyödyntää vapaan sivistystyön ja kansalaisopistojen opintotarjontaa. Opiskelija toimittaa osallistumisestaan todistuksen tai muun selvityksen Lahden yhteiskoulun aikuislukioon, jonka perusteella valinnainen opintosuoritus voidaan arvioida.

Laaja-alainen osaaminen

Oppimaan oppiminen

Opiskelija valitsee valinnaisen koulutuksen osan opintoja oman kiinnostuksensa mukaan. Opiskelija osaa hankkia tietoa, missä ja miten valinnaisia koulutuksen osia voi suorittaa. Opiskelija osaa arvioida, soveltuuko valinnaisten koulutuksen osien mukainen koulutus tai toimintaan osallistuminen sekä niiden toteutustapa hänelle itselleen. Opiskelija arvioi, palveleeko valinnaisten koulutuksen osien opinnot häntä oppimisessa, tietojen ja taitojen vahvistamisessa, jatko-opinnoissa tai työelämässä.

Arviointi

Koulutuksen osa katsotaan hyväksytyksi suoritetuksi, kun opiskelija on saavuttanut hänelle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

Arvioinnin toteuttaa

- opinto-ohjaaja
- tarvittaessa erityisopettaja
- tarvittaessa aineenopettaja tai opettajat yhdessä

Päijät-Hämeen alueellinen TUVA-koulutusyhteistyöverkosto

Päijät-Hämeen alueelliseen TUVA-koulutusverkostoon kuuluvat oppilaitokset on kuvattu oheisessa kuviossa.

